

MENDELOVA UNIVERZITA

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

Percepcia národnej identity Slovákov žijúcich v ČR

Bakalárska práca

Autor: Simona Matiašová

Vedúci práce: PhDr. Josef Smolík, Ph.D., MBA

Brno, 2016

Čestné prehlásenie

Prehlasujem, že som túto prácu: **Percepcia národnej identity Slovákov žijúcich v ČR** vypracovala samostatne a všetky použité pramene a informácie sú uvedené v zozname použitej literatúry. Súhlasím, aby moja práca bola zverejnená v súlade s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách v znení neskorších predpisov, a v súlade s platnou *Smernicou o zverejňovaní vysokoškolských záverečných prác.*

Som si vedomá, že sa na moju prácu vzťahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brne má právo na uzatvorenie licenčnej zmluvy a užitie tejto práce ako školského diela podľa § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Ďalej sa zaväzujem, že pred spísaním licenčnej zmluvy o využití diela inou osobou (subjektom) si vyžiadam písomné stanovisko univerzity o tom, že predmetná licenčná zmluva nie je v rozpore s oprávnenými záujmami univerzity, a zaväzujem sa uhradiť prípadný príspevok na úhradu nákladov spojených so vznikom diela, a to až do ich skutočnej výšky.

V Brne dňa:

Podpis:

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som rada pod'akovala PhDr. Josefovi Smolíkovi, Ph.D., MBA za odborné vedenie práce, cenné informácie a pripomienky. Ďalej by som rada pod'akovala PhDr. Zdenke Vykoukalovej, Ph.D. za ochotu a cenné rady, ktoré prispeli ku vzniku tejto práce. V neposlednej rade musím pod'akovať všetkým mojím respondentom za ochotu zúčastniť sa výskumného šetrenia.

ABSTRAKT

MATIAŠOVÁ, Simona. *Percepcia národnej identity Slovákov žijúcich v ČR*. Brno, 2016. Bakalárska práca. Mendelova univerzita, Fakulta regionálneho rozvoje a mezinárodných študií. Vedúci práce PhDr. Josef Smolík, Ph.D., MBA.

Bakalárska práca sa zameriava na vnímanie národnej identity mladých Slovákov, narodených v samostatnom Slovensku po 1.1.1993, ktorí momentálne pobývajú na území Českej republiky. Práca je rozdelená na teoretickú a empirickú časť. V teoretickej časti sú vymedzené základné pojmy, s ktorými sa v práci budeme stretávať, a to: identita, národná identita, národnostné menšiny. Na základe poznatkov z teoretickej časti je spracovaný empirický výskum kvalitatívnou metódou, ktorý predstavuje základ empirickej časti práce, po tom nasleduje diskusia a zhodnotenie výsledkov výskumu.

Kľúčové slová

Identita, národná identita, národnostné menšiny, Slováci v ČR

ABSTRACT

MATIASOVA, Simona. *Perception of National identity of Slovaks living in Czech Republic*. Brno, 2016. Bachelor thesis. Mendel University, Faculty of Regional Development and International Studies. PhDr. Josef Smolik, Ph.D., MBA.

This bachelor thesis is focused on the perception of national identity of young Slovaks, born after the January 1st 1993, currently living in Czech republic. The thesis is divided into two parts – theoretical and empiric part. In the theoretical part all the basic terms of the thesis are defined, such as identity, national identity, national minorities. Based on the theoretical part, the empirical research was compiled using the qualitative technique. After the research there is a discussion and results of the research are presented.

Keywords

Identity, national identity, national minorities, Slovaks in Czech Republic

Obsah

ÚVOD	11
CIELE A METODIKA PRÁCE	13
1 NÁRODNÁ IDENTITA	14
1.1 Národ	14
1.1.1 Národný štát.....	15
1.1.2 Od nacionalizmu po patriotizmus.....	16
1.1.3 Slovenský národ	18
1.1.4 Národné povedomie	19
1.1.5 Národnosť.....	19
1.2 Etnicita a identita.....	20
1.3 Identita.....	21
1.3.1 Perspektívy identity	21
1.3.2 Kolektívna identita.....	22
1.3.3 Národná identita	23
1.3.4 Regionálna identita.....	25
1.3.5 Ďalšie sociálne a kultúrne identity	26
1.4 Národná identita v kontexte európskej integrácie.....	27
2 NÁRODNOSTNÉ MENŠINY	30
2.1 Vysvetlenie pojmu národnostné menšiny	30
2.2 Inklúzia národnostných menšín	31
2.2.1 Slovenská národnostná menšina na území ČR.....	32
2.2.2 Slováci na území ČR v číslach.....	36
2.2.3 Slovenské národné povedomie.....	39
2.3 Vzťah Čechov k iným etnikám na vlastnom území	39
2.4 Percepčia identity českých Slovákov	40
2.5 Spoločná história Čechov a Slovákov.....	41

3	METODOLÓGIA	43
3.1	Vlastné výskumné šetrenie	43
3.2	Cieľ výskumného šetrenia	43
3.3	Výskumné otázky	43
3.4	Objekt výskumného šetrenia	44
3.5	Technika zberu dát	44
3.5.1	Kvalitatívny výskum	44
3.5.2	Pološtruktúrovaný rozhovor	45
3.6	Etika výskumného šetrenia	45
4	ANALÝZA VÝSLEDKOV ROZHOVOROV	47
4.1	Základné informácie	47
4.2	Dôvod príchodu	49
4.3	Väzby na Slovensko	50
4.4	Vnímané odlišnosti medzi krajinami	52
4.5	Typické české vs. typické slovenské	56
4.6	Pocit príslušníka národnostnej menšiny	57
4.7	Zodpovedanie výskumných otázok	58
4.8	Diskusia	59
5	ZÁVER	61
6	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	63
	PRÍLOHY	69

ÚVOD

V Brne pobývam tretím rokom a za túto dobu som stihla stretnúť veľmi veľa zaujímavých ľudí, nielen Čechov, ale aj veľké množstvo Slovákov a ľudí z rôznych iných zahraničných krajín. Vždy som sa o túto problematiku zaujímala. Život v inej, cudzej krajine mi príde atraktívny, človek sa naučí veľa nového, spozná novú kultúru a až prekvapivo ľahko sa skamaráti s príslušníkmi svojej národnosti, ktorí sú mu odrazu tak blízki medzi všetkými tými neznámymi. Toto som si zažila počas svojho trojmesačného pobytu na Cypre. No platí to aj medzi tak navzájom blízkymi krajinami ako je Slovensko a Česko?

Pri pobyte v cudzej krajine vnímame mnoho odlišností v chovaní sa domácich oproti tomu, na čo sme z našej domovskej krajiny zvyknutí, čím sú si krajiny bližšie, tým menej odlišností nachádzame, no predsa tam sú. Jedným z cieľov tejto práce je zistiť, aké odlišnosti vnímajú mladí Slováci žijúci v Česku medzi týmto dvomi kultúrami.

Jednak sú to postrehy okamžité, ktoré spozorujeme hneď na prvýkrát a nejakým spôsobom nás prekvapia, a potom sú tu odlišnosti, ktoré si všimneme až po dlhšom súžití s novou kultúrou, napríklad v tendenciách určitého chovania sa.

Keď v druhej krajine žijeme už dlhší čas, samovoľne začíname preberať určité výrazy a postupy typické pre danú krajinu, začíname sa prispôbovať, zo začiatku predovšetkým vonkajším správaním sa, no práve pri dlhšom pobyte sa začíname cítiť v danej krajine domácky a osvojujeme si spôsoby myslenia tamojších ľudí.

Národná a etnická identita je zároveň v súčasnej dobe aktuálna téma najmä v Európe, ale tak isto aj na iných kontinentoch, napríklad problematika juhu USA. Do Európy prichádzajú čoraz väčšie počty imigrantov s celkom odlišnou kultúrou a vlastnou identitou. Pokiaľ majú takto odlišné etniká existovať spoločne na jednom území, je nevyhnutné vzájomné rešpektovanie vlastnej identity. Občania každého štátu, každého regiónu majú vlastnú identitu, ktorou sa identifikujú so svojím okolím. Pozitívnym vnímaním svojej národnej (regionálnej) identity môžu občania prispieť k rozvoju vlastného štátu (regiónu).

V predkladanej práci je táto problematika rozpracovaná v dvoch častiach – v teoretickej a empirickej časti.

V teoretickej časti sú vymedzené základné pojmy, na ktorých je práca postavená. Definované sú na základe preštudovanej literatúry k danej téme. Teoretická časť sa skladá z dvoch hlavných kapitol, ktoré sú ďalej delené na podkapitoly.

Prvá kapitola sa venuje národnej identite, ktorá je v tejto práci kľúčová. V rámci nej sú samostatne definované pojmy národ a identita a etnicita.

V druhej kapitole sa venujeme problematike národnostnej menšiny, čo to národnostná menšina je, čo je charakteristické pre slovenskú národnostnú menšinu na území Českej republiky (ďalej len ČR) a aký majú Česi ako národ vzťah k iným národnostiam na svojom území.

V empirickej časti je popisovaný výskum autorky práce. Na začiatku empirickej časti sú popísané metódy a priebeh výskumu, ďalej sú už rozoberané a analyzované nazbierané údaje od respondentov, ktorými sú mladí Slováci narodení po 1.1.1993 pobývajúci na území ČR. Údaje sú zozbierané formou rozhovorov, ktoré sú nahrávané a následne prepisované a analyzované. Prostredníctvom výskumu sa autorka snaží zistiť vnímanie národnej identity Slovákov v Česku, aké rozdiely vnímajú medzi danými krajinami, ako sa v ČR ako Slováci cítia. Ako títo Slováci vnímajú svoju národnú identitu po presťahovaní sa do ČR.

CIELE A METODIKA PRÁCE

Cieľom práce je zistiť vnímanú mieru zachovávanía slovenskej národnej identity u Slovákov žijúcich na území ČR. Výskumný súbor budú tvoriť Slováci narodení po 1. 1. 1993, pobývajúci a dlhodobo sa zdržiavajúci na území ČR. Cieľom práce je zhodnotenie stavu národnej identity u dotazovaných, zistenie miery zachovávanía si národnej identity.

Cieľ bude dosiahnutý použitím kvalitatívnej metódy, formou rozhovorov s vybranými respondentami – mladými dospelými vo veku 18-23 rokov a následným analyzovaním zozbieraných údajov.

1 NÁRODNÁ IDENTITA

Úvodom kapitoly je treba charakterizovať pojem „národ“ a poukázať na široké spektrum interpretácií identifikovania tohoto termínu.

Ďalej sa v kapitole oboznámime so základnými pojmami národnosti, etnicity a národnej identity a upresníme si súvislosti medzi nimi.

1.1 Národ

Pojem „národ“ definuje Verešš (2005) ako spoločenstvo definované teritoriálnym a jazykovým vyhradením, poukazujúc však na fakt, že chápanie národa prechádzalo od 16. storočia, mnohými zmenami. Asi najzreteľnejšou zmenou je prechod od chápania národa ako spoločenstva príslušníkov šľachtického stavu k chápaniu národa ako spoločenstva šľachtického stavu a meštianskej populácie až po univerzálne chápanie národa ako spoločenstvo všetkých ľudí charakterizovaných znakmi reči a teritória. Verešš (2005) taktiež uvádza fakt neskoršieho vzniku politického pojmu „štát“, ktorý definuje ako najvyššiu formu politicko-geografickej organizácie teritória charakterizovanú štyrmi atribútmi – teritórium, obyvateľstvo, moc a suverenita.

Pojem národ sa dá stratifikovať do dvoch úrovní, ktoré Plecítá a Řeháková (in Meinecke 1907, Weigert et al. 1986, Haller 2000) uvádzajú nasledovne:

„1. etnický či kulturní národ (ethnos), kdy jsou za příslušníky národa považováni ti, co žijí po generace na určitém území a sdílejí určité zvyky a kulturu od dětství (jazyk, náboženství), a

2. státní národ (demos), kdy příslušnost k národu je primárně založena na politických kritériích, zejména na občanství a respektu k politickým institucím daného státu. Model kulturního národa je považován za tradiční a konzervativní model státního národa za moderní a progresivní. Jednotlivé národy se liší mírou, v jaké se v nich uplatňují tyto modely.“ (Plecítá a Řeháková, 2004, s. 11)

Najdôležitejším predpokladom na získanie statusu príslušníka určitého národa je ovládanie jazyka. Komunikácia medzi ľuďmi, vnímanie a porozumenie je umožnené na základe znalosti miestneho jazyka. Jazyková racionalizácia predchádzala úspešným národným projektom a úspešnému založeniu národných štátov. Jazyková racionalizácia je jedným z charakteristických procesov utvárania národného štátu. Výkon štátnej moci a vymáhanie dodržovania jednotného právneho poriadku môže byť efektívne iba vtedy, keď má štát jasne stanovené štátne hranice a zákony a rozhodnutia sú vydávané v jednotnom jazyku (Plecitá, 2012).

1.1.1 Národný štát

Moderný národný štát je súbor inštitúcií umožňujúcich vládnutie na určitom ohraničenom území. Pre svoju stabilitu potrebuje, aby politická komunita, ktorá v ňom existuje, zdieľala určité spoločenské hodnoty, aby bola kultúrne homogénna, a aby prebiehala určitá komunikácia (Plecitá, 2012). Národný štát identifikujeme ako modernú politickú inštitúciu, ktorá usiluje o zjednotenie ľudí pod svojou vládou prostredníctvom jazykovej a kultúrnej homogenizácie a má monopol na legitímne užitie sily v rámci určeného teritória (Plecitá, 2012). Bloom (1990) dodáva, že úroveň, podľa ktorej s národný štát váži lojalitu obyvateľov svojho teritória závisí od úrovne, akou implementoval a prispôbil štátotvorný proces.

Na základe niektorých vedcov (napr. Kedourie, Breuilly, Hobsabawm) sú národy, národné identity, národné štáty a národné ideológie produktom či konštruktom modernity a ich nových podmienok – urbanizmu, kapitalizmu, industrializácie, sekularizácie, masovej vzdelanosti, byrokracie a demokracie (Plecitá, 2012). Plecitá (2012, s. 5) uvádza „*Národy jsou produktem průmyslové společnosti (Gellner 1993)*.“ Národy ako kultúrno-politické celky nevznikli ako homogénne celky, ale ako proces poznávania a vytvárania nových okrajových skupín s nárokom na solidaritu (Marada, 2006).

Podľa Plecitéj (2012) prevládajú v súčasnom svete národné štáty – suverénne geopolitické entity, na ktorých území prevláda jeden národ. Existuje však viac národov než národných štátov. Len zriedka sa na teritóriu národného štátu nachádza len jeden

národ. Mnoho národov nemá svoj vlastný štát a zdieľajú štát s národom či národmi inými. Tento stav má najrôznejšie príčiny – migráciu, vojny, nacionalizačné projekty. Národy nie sú stabilné inštitúcie, sú to skôr projekty, ktoré sú v procese stať sa niečím viac. Európa je plná rozdelených národov, aspirujúcich národov a národných štátov (Walby, 2003 in Plecítá, 2012). Národné štáty existujú len historicky obmedzenú dobu, než sú znovu rekonštruované.

Pechočiaková (2001) vymenúva mnoho nádejí a otázok, ktoré sa viažu k pojmu národ. Problémové okruhy ako národné cítenie, národné uvedomenie, nacionalizmus, identita spoločenstva i jednotlivca, integrácia, globalizácia, etnicita, národný jazyk, štátotvorný národ, vzťah národov a národností, ktoré predstavujú akési bubliny ideologického kvasu, v ktorom dozrieva sociálna filozofia zajtrajška. Odpovede na tieto okruhy otázok určujú buď podobu usporiadania ľudského spoločenstva, alebo podobu chaosu, ktorý ovládne nielen veľké národy a menšiny a ich spolužitie, ale v konečnom dôsledku aj priestor pre rozvinutie osobnej identity každého občana, ktorý si bude klásť otázku, kto boli jeho predkovia, kto je on sám a kým budú jeho deti. Pravda, nepôjde len o generácie a ich nadväznosť, ale aj o kontinuitu duchovného vývoja, ktorý od dvanásteho storočia viedol k sformovaniu európskych národov a tým aj k vytvoreniu štátu ako modernej formy organizácie spoločnosti (Pechočiaková, 2001).

1.1.2 Od nacionalizmu po patriotizmus

„Národ je produktom nacionalizačného procesu a nie naopak. Pod nacionalizáciou rozumieme proces, v ktorom si ľudia obývajúci isté územie, začnú uvedomovať svoju spolupatričnosť a oceňovať jej význam.“ (Pechočiaková, 2001, s. 20). Tento proces môžeme chápať ako určitý protiklad psychológie vytvárania identity jednotlivca, kde sa jedinec charakterizuje na základe vymedzenia kategórií do ktorých nespadá. Práve proces nacionalizácie pôsobí na jedinca inkluzívne v pomere ku kategóriám, do ktorých spadá, čiže vytvára škálu črt tvoriacich skupinu, do ktorej je jednotlivec zahrnutý a na základe ktorej sa identifikuje. Pechočiaková (2001) tento výsledok procesu charakterizuje termínom „my“.

Vo svojom diele Pechočiaková (2001) považuje „*nacionalizmus za hlavný prejav vernosti k vlastnému národu a úsilie o verejné blaho jeho príslušníkov. V politickom meradle však znamená nacionalizmus odhodlanie jednotlivca pracovať pre svoj národ a jeho rozvoj a bojovať proti všetkým formám cudzieho nátlaku a útlaku v politickej, hospodárskej alebo kultúrnej oblasti a proti obmedzovaniu suverenity vlastného národa. Duchovnú podstatu nacionálneho cítenia tvorí aj spoločné zdieľanie jazyka, kultúry, tradícií, rasy a hodnôt, skrátka vedomie spoločných jednotiacich mravných a duchovných hodnôt. Tieto jednotiace prvky predstavujú základný duchovný kapitál spoločného štátu.*“ (Pechočiaková, 2001, s. 20)

Na základe typológie, ktorú uvádza Pechočiaková (2001) môžeme označiť dva typy nacionalizmu: liberálny a radikálny nacionalizmus. Za radikálny nacionalizmus môžeme označiť fašizmus alebo nacizmus.

Vzťah štátu a občana má podľa Pechočiakovej (2001) nielen právnu, ale aj emocionálnu dimenziu. Na tomto základe, sa nacionalizmus nahrádza patriotizmom – vlastenectvom. Patriotizmus je považovaný za legitímny vzťah občana k štátu, v ktorom žije. V rámci plnenia základných občianskych povinností, je patriotizmus považovaný za želaný.

Patriotizmus je daný kultúrnou identitou, nie len faktom, že sme sa do istého prostredia narodili

„*Ak by sme nacionalizmus stotožňovali s patriotizmom, potom by sme všetkých príslušníkov národnostných menšín odsúdili buď k zrade vlastného národa, alebo k nelojálnosti voči štátu, v ktorom žijú.*“ (Korec in Pechočiaková, 2001, str. 22). Podľa Korecovej myšlienky v rámci našej práce môžu byť Slováci žijúci v Česku slovenskí nacionalisti a zároveň českí patrioti – lojálni občania ČR.

Plecitá a Řeháková (2004) označujú patriotizmus a nacionalizmus ako súčasť národnej identity, pričom patriotizmus chápu ako pocit vernosti a lásky k národu, ktorá sa prejavuje dobrou vôľou niečo prospešné a pozitívne pre štát urobiť a pod nacionalizmom rozumejú pocit lásky k národu spolu s negatívnym postojom a často otvorenou nenávisťou voči iným národom. V modernom štáte sa ale nacionalizmom

myslí, skôr národná ideológia, ktorej obsahom je idea zvláštneho historického poslania národa, ospravedlnenie jeho vzniku, teritoriálneho zakotvenia a kultúrnej jedinečnosti. „Haller (2000) varuje pred používaním termínu nacionalismus pouze v negativním smyslu jako označení pro agresivní ideologii a ani Gellner (1993) nehovoří o nacionalismu pouze jako o negativní ideologii, nacionalismů podle něj existuje mnoho. Proto je do protikladu k patriotismu kladen spíše šovinismus – přehlížení jiných národů, či vyvyšování se nad ně.“ (Plecitá a Řeháková, 2004, s. 13).

1.1.3 Slovenský národ

„Základním atributem slovenského národa byl a je slovenský jazyk. Jeho ochrana, stejně tak jako ochrana slovenské minority žijící mezi maďarskou majoritou, ochrana slovenské kultury a náboženství jsou klíčovými termíny, které se opakovaně objevují v procesu budování slovenské národní identity a také domácí i zahraniční politice Slovenska (Škobla, 2001).“ (Plecitá, 2012) Začiatkom deväťdesiatych rokov minulého storočia vykresľovali niektorí Slováci slovenský národ ako pospolitosť hlboko veriacich ľudí, prakticky nezasiahnutých komunizmom, ktorí ale zároveň musia byť ochránení pred liberalizmom presakujúcim na Slovensko z ČR. Toto myslenie sa ale na Slovensku objavovalo aj v minulosti, vysvetľuje Plecitá (2012).

Plecitá (2012) podľa Škoblu (2011) uvádza, že slovenská ideológia stojí pôvodne na etnickom princípe národného štátu. No podľa dotazníkového skúmania z roku 1995 mal slovenský národ pomerne ďaleko od etno-kultúrneho národa. Slovensko sa formovalo viac na etnickom než na teritoriálnom základe a dokonca existovala tendencia k odmietaniu teritoriálneho občianstva, ktoré by sa stalo základom pre občiansky národ.

Plecitá (2012) na základe Škoblu (2011) definuje tri hlavné formy budovania slovenskej národnej identity: „první je aktivní atavismus spočívající v hledání a objevování předků a zděděných charakteristik, odvozování historie ze současnosti takisto odvozování současnosti z minulosti, druhá pak spočívá v mýtu liberárního vývoje slovenského národa z ahistorického počátku směrem k vyvrálé a organizované politické etity, třetí pak v pozitivním mýtu o společném budování Maďarska Maďary a Slováky,

který zahrnuje i pohled na města v horním Uhersku jako na centra evropské osvícenské interletální aktivity (Škobla, 2001).“ (Plecitá, 2012, s. 31). Slováci si myslia, že ich história sa odvíja od Veľkej Moravy, ale podľa tretej formy, ktorá zdôrazňuje, že materiálna a spirituálna kultúra vytvorená na teritóriu Maďarska je výsledkom spoločného úsilia Maďarov, Rumunov, Chorvátov, Nemcov, Rusínov a Slovákov, uvádza Plecitá (2012) a z toho vyvodzuje, že podľa tejto verzie formovania identity sa história Slovákov neodvíja od Veľkej Moravy alebo od Habsburskej ríše.

1.1.4 Národné povedomie

Pechočiaková (2001, s. 36) „Národné povedomie môžeme definovať ako vedomý a aktívny pocit príslušnosti k určitému národu.“ Národné povedomie má celú škálu atribútov a prejavov, Pechočiaková (2001) uvádza ako príklad používanie a pestovanie národného jazyka, aktívny styk s inými príslušníkmi národa, prehlbovanie a znalosti histórie národa, sledovanie činností, ktoré hýbu národom, sledovanie jeho politického, ekonomického a kultúrneho vývoja. Z kvalitatívneho hľadiska môžeme národné povedomie charakterizovať jeho hĺbkou, intenzitou. „U príslušníkov národa žijúcich v materskej národnej komunite je akosi samozrejmé, že sú členmi, príslušníkmi národa, ich národné povedomie - aj keď rôznej intenzity – je viac-menej prirodzené. Naproti tomu u Slovákov žijúcich mimo materskej komunity, miera národného povedomia má prirodzene oveľa širšiu škálu intenzít. Takisto treba uvážiť, že rozsiahla paleta atribútov (ako napr. používanie jazyka, styk s inými príslušníkmi toho istého národa atď.) podlieha značným variáciám.“ (Pechočiaková, 2001, s. 36)

1.1.5 Národnosť

Průcha (2010) definuje národnosť ako príslušnosť jedinca k určitému národu alebo etniku, či ako časť národa, ktorá nežije spolu so svojím materským celkom v jednom štátnom útvare. Pojmy národ a národnosť môžeme chápať v etnickom, ale aj politickom zmysle. Roubíček (in Průcha, 2010) popisuje tento rozdiel nasledovne: národ v etnickom zmysle predstavuje ako skupinu osôb so spoločným jazykom, minulosťou, tradíciami, zvykmi, spoločným územím a národným hospodárstvom; v politickom zmysle je národ chápaný ako súbor osôb so štátnou príslušnosťou k danému štátu.

1.2 Etnicita a identita

Etnicita, ako uvádza Verešš (2005) definíciu podľa Timuru je „*všeobecný pojem prírodno-historických foriem populácií, ktoré uchovávajú sociálnu (populačnú), jazykovú, kultúrnu a územnú integritu a kontinuitu, čím sa navzájom od seba odlišujú ako samostatné diferencované časti ľudského rodu.*“ (Verešš, 2005, s. 7) Shiraev a Levy (2014) chápu etnicitu ako súbor vzájomného prepojenia kultúrnych hodnôt, skúseností ľudí s rovnakým pôvodom, jazykom a tradíciami.

„V obecní rovině identitou chápeme proces sebeuvědomění člověka. Toto vymezení můžeme blíže specifikovat, jednak podle hlediska vycházejícího ze sociologie, na jehož základě je identita vnímána jako uvědomění si vlastní společenské (sociální) role a jednak z pohledu psychologie resp. psychologie osobnosti, kde se identitou rozumí „vědomí trvalé totožnosti vlastní osobnosti“ , které obvykle bývá úzce spjata „s hledáním seberealizace a autentičnosti jednání a bytí.“ (Dopita, 2008, s. 41-42)

Stručná charakteristika národnej identity podľa Vranovského (2001): *„Súhrn znakov charakterizujúcich isté národné spoločenstvo a zároveň odlišujúcich toto spoločenstvo od iných analogických spoločenstiev dáva výsledok v podobe národnej identity.“ (Vranovský, 2001, s. 50)*

Šrajerová (in Vranovský, 2001) definuje národnú identitu nasledovne: *„Etnická (národná) identita obsahuje okrem pocitu odlišnosti aj pocit príslušnosti do skupiny, teda identifikovanie sa so skupinou na základe istých kritérií – hodnôt, symbolov a predstáv, často založených na kultúrnej pamäti. Etnická identita predstavuje istý vedome prežívaný proces sebareflexie, reflexie svojho vzťahu k etnickej skupine. Predstavuje dynamický systém prvkov, ktoré môžu byť kompatibilné, ale aj protirečivé. Môžu sa meniť v historickom kontexte existencie skupiny i v kontexte života jednotlivca.“ (Šrajerová in Vranovský, 2001, s. 57)*

Môžeme konštatovať, že pojem etnicity zahŕňa skôr geograficko-lingvistickú stratifikáciu obyvateľstva, čiže určité fyziologické a vonkajšie znaky príslušníkov národa. V kontraste s etnicitou národná identita vychádza z prežívania a subjektívneho, psychologického prežívania jedincov.

Národná identita je pojem, ktorý sa dá ďalej stratifikovať podľa viacerých kritérií.

1.3 Identita

Identita je vnímanie seba samého, ako sa vníma človek sám a ako ho vnímajú druhí. Svoju identitu komunikujeme svojmu okoliu (Martin a Nakayama, 2010). Výrost a Slaměnik (1997) túto definíciu dopĺňajú o prežívanie tohoto pocitu vnímania vlastnej identity, prežívanie vlastnej autenticity, jedinečnosti a konzistentnosti v čase a priestore a to buď ako indivídium alebo ako člen ľudských spoločností. Identita je komplexný, vnútorne mnohovýznamný a integrálny pojem (Výrost a Slaměnik, 1997).

Výrost a Slaměnik (1997) popisujú vznik identity ako priebeh mnohých procesov sebazoznávania sa a sebadefinovania sa. „*V procesoch sebadefinovania jedinec porovnáva introspektívnu sebareflexiu (subjektívna identita, sebavnímanie) s definíciou seba zo strany sociálneho prostredia (objektívna identita, vonkajšie definovanie jednotlivca inými).*“ (Výrost a Slaměnik 1997, s. 225) Jedinec sa buď intuitívne alebo umelo snaží o približnú rovnováhu týchto definícií, aby predišiel prílišnému rozporu medzi subjektívnou a objektívnou identitou.

Identita jednotlivca sa skladá z rôznych komponentov, ktoré môžeme zadeliť do dvoch skupín a to pripísané a nadobudnuté. Pripísané sú dané charakteristiky, ktoré si sami nevyberáme a sú relatívne stabilné (pohlavie, vek, farba pokožky). Ďalšou skupinou sú nadobudnuté komponenty identity, na ich získanie je potrebná určitá snaha a úsilie, prípadne jednorazový výkon (rodičovstvo) (Výrost a Slaměnik, 1997).

1.3.1 Perspektívy identity

Tri perspektívy identity z pohľadu komunikácie: spoločensko-vedná perspektíva je založená na psychologických výskumoch. Identitu chápe ako statickú, v závislosti na komunitách, do ktorých sú ľudia začleňovaní: národnosť, etnicita, rasa, pohlavie, apod. Interpretačná perspektíva je dynamickejšia a za dôležitý považuje faktor interakcie s ostatnými vo vývoji seba sama. Kritická perspektíva je vnímaná

za najdynamickejšiu, zaujíma sa o kontexty, ktoré sú vzdialené od individualít (Martin a Nakayama, 2010).

Tabuľka 1 - Perspektívy identity z pohľadu komunikácie

Spoločensko-vedná	Interpretačná	Kritická
Identita tvorená sebou samým vo vzťahu ku skupinám	Identita formovaná komunikáciou s druhými	Identita tvarovaná spoločenskými a historickými faktami
Dôraz na individuálne, rodinné a spirituálne vnímanie samého seba	Dôraz na prehlásené a pripísané vlastnosti	Dôraz na kontext a vzdor voči pripísanej identite

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe Martin a Nakayama, 2010

1.3.2 Kolektívna identita

Jednou z konkrétnych podôb kolektívnej identity je etnicita – príslušnosť k určitému národu (Šrajero­vá in Vranovský, 2001).

„Kolektívna identita hovorí o vzťahu jedinca k skupine iných osôb. Rovnako ako vo vzťahu k jedincovi, je možné identitu takto uplatniť vo vzťahu k širšej skupine (individualít) osôb, pritom môže ísť o profesné, sociálne alebo záujmové skupiny či organizácie.“ (Dopita, 2008, s. 42)

Ďalej Dopita (2008) vysvetľuje tzv. multiplicitnú identitu – je to stav, keď sa jedinec identifikuje s viacerými skupinami. Dialo sa to už v minulosti, ale registrujeme ho práve v súčasnosti, kedy sa každý jedinec zaraďuje do veľa skupín a je len na ňom, ktorú identitu považuje za prednostnú.

Krákora (in Dopita, 2001) hovorí o kombinovaní kolektívnych identít – národnej, regionálnej, európskej a dokonca globálnej. Tieto identity sa nedajú striktne vymedziť a ohraničiť. Sú to identity premenlivé. Národná, prípadne európska identita býva pre bežných Slovákov identitou koncovou (terminal identity).

Šrajero­vá (in Vranovský, 2001) uvádza: *„Každý človek ako sociálny tvor je členom početných sociálnych skupín, členstvo v nich si uvedomuje s rôznou mierou intenzity, pripisuje mu rôzny význam a rôzne ho prežíva. Jednotlivec predstavuje akýsi priesečník mnohých sociálnych kategórií. Možno povedať, že človek má viacvrstvovú skupinovú*

identitu. Jeho poznávanie a správanie nie je nikdy úplne determinované len jediným konkrétnym skupinovým členstvom, v niektorých situáciách sa identifikuje s jednou skupinou a v iných s inou, a súčasne sa od týchto skupín môže dištancovať v ďalších dimenziách.“ (Šrajerová in Vranovský, 2001, s. 57)

1.3.3 Národná identita

„Za významnú zložku celého komplexu národnostných javov považujeme problematiku formovania a rozvoja národnej identity ako jednej zo súčastí sociálnej identity.“ (Šrajerová in Vranovský, 2001, s. 57)

Plecitá (2012) určuje národnú identitu za jednu z foriem kolektívnych sociálnych identít, charakterizovanú ako „silu“, ktorá udržuje národný štát v celku. Plecitá spolu s Řehákovou (2004) označujú národnú identitu ako jednu z najdôležitejších skupinových identít v súčasnom svete, v ktorom je národný štát základnou kultúrnou aj politickou jednotkou, v ktorej sa odohráva život ľudí. Plecitá a Řeháková (2004) tiež uvádzajú definíciu národnej identity ako kultúrne a politické uvedomenie si jednotlivca realizované v kontrastnom vnímaní tých, ktorých vnímame ako tých druhých – ku kultúram a politickým entitám, ku ktorým sami nepatríme.

Ďalej približuje národnú identitu Plecitá (2012) ako skupinu ľudí, ktorá si uvedomuje, že tvorí spoločenstvo, zdieľa spoločnú kultúru, teritórium, má spoločnú minulosť, projekt spoločnej budúcnosti a deklaruje ochotu si sami vládnuť. *„Narodní identita je příznivá pro utváření solidarity mezi členy daného národa a k jeho odlišení od národů jiných (Guibernau 2004). Kritéria definující národní identitu jsou časová kontinuita a schopnost odlišovat jeden národ od druhého.“ (Plecitá, 2012, s. 5) „Národní identita je teda pozitivní vztah jedince k určitému národu (Carey, 2002). Je založena na pocitu sounáležitosti s určitým národem ztotožněným se symboly, tradicemi, historií, národními hrdiny, svatými místy, ceremonii, kulturou a teritoriem.“ (Plecitá, 2012, s. 5)*

„V současných společnostech je národní identita jednou z nejvýznamnějších kolektivních identit. Definiuje, kým jsme. Podle některých vědců dominuje nad identitou sexuální, věkovou, třídní, náboženskou, stranickou a jinými identitami a její dominanci

lze zaznamenat od té doby, co tradiční sociální skupiny a instituce jako příbuzenská, vesnická či náboženská komunita ztrácejí na významu a rozpadají se.“ (Plecitá, 2012, s. 6)

Plecitá (2012) rozlišuje nasledovné prvky národnej identity (Haller, 2003, Carey, 2002):

1. *„Obraz národa a vědomí určitých charakteristik národa - (Haller, 2003) dva modely – etnický či kulturní národ (ethnos) – příslušníci národa, ti co žijí po generace na určitém území a sdílejí určité zvyky a kulturu od dětství – jazyk, náboženství a statní národ (demos), kdy příslušnost k národu je primárně založena na politických kritériích, zejména na občanství a respektu k politickým institucím daného státu.*

Moderní člověk je loajální ke kultuře, nikoliv k monarchovi, zemi nebo víře (Gellner, 1993) – kulturou se myslí univerzální vzdělávací systém poskytující všeobecnou gramotnost v oficiálním jazyce a umožňující komunikaci v rámci moderní industrializované společnosti.

2. *Vazba k národnímu státu v kontextu ostatních geografických a vládních entit. Lidé se cítí být vázáni ke svému sousedství, sídlu – vesnici, městu, kraji, zemi (státu), kontinentu. Nejvyšší entita, k níž se lidé cítí být vázáni se nazývá koncová identita.*
3. *Národní hrdost a stud – city, které jedinec cítí ke svému národu. Jsou výsledkem úspěchu a neúspěchu národa a to jak v oblasti kultury, tak v oblasti fungování státu.*
4. *Pocit věrnosti a lásky k národu součástí národní identity je také patriotismus a nacionální šovinismus. Zatímco patriotismem – vlastenectvím – se myslí pocit věrnosti a lásky k národu, která se projevuje dobrou vůlí něco pozitivní pro vlast udělat, nacionálním šovinismem je míněn pocit lásky k národu spolu s negativním postojem a často otevřenou nenávisť vůči národům jiným (Heywood 1996).*
5. *Přípravenost jednat ve prospěch národa - zejména bojovat za svou zemi. Existují národy, které jsou připraveny za svou zemi bojovat více než jiné a příčiny této ochoty či neochoty jsou studovány v historii. Mezi ty, které jsou za svou zemi*

připraveny bojovat, patří v Evropě Britové, Španělé, Francouzi, Švédi, Finové, Dánové, Poláci a Irové (Dogan, 1998).“ (Plecitá, 2012, s. 8-9)

Smith (1991) považuje za základné znaky národnej identity nasledovné: historické teritórium, spoločné spomienky, spoločnú masovú kultúru, spoločné práva a povinnosti pre všetkých členov, spoločnú ekonomiku pre všetkých.

„Hoodge a Marks (2005) pripomínajú, že národné identity jsou proměnlivé. Mohou být napádány, politizovány a konstruovány s ohledem na národní i mezinárodní kontext.“ (Plecitá, 2012, s. 9)

Plecitá (2012) vysvetľuje úzku súvislosť národnej identity s náboženskou identitou. V prípade mnohých štátov sa tieto dve identity prekrývajú. *„Náboženství má mobilizační potenciál a v procesu budování národu často nahradilo politiku. Smith (1991) uvádí, že náboženství zvyšovalo u některých etnických skupin a národností schopnost přežít.“ (Plecitá, 2012, s. 27)*

„Mezi zeměmi, kde je křesťanství důležitým prvkem národní identity, v roce 1995 chybí Slovensko. V roce 2003 se však mezi tyto země vrací a z dat je patrné, že důraz na položku být křesťanem je pro definování slovenské národní identity významně silnější. I na Slovensku bylo a je náboženství důležitým faktorem budování národní identity.“ (Plecitá, 2012, s. 30)

1.3.4 Regionálna identita

Ďalšiu formu identity predstavuje identita regionálna, ktorá je jednou z územných identít rovnako ako národná identita. *„Dôležitým konceptom pri formovaní regionálnej identity je tiež proces inštitucionalizácie regiónu, vytvorenie jeho funkčných, priestorových štruktúr v rámci spoločnosti.“ (Šrajerová in Soukupová, Nosková, Bednařík, 2013-2014, s. 72)* Regionálna identita sa formuje počas priebehu procesu inštitucionalizácie. Takto vyformovaná identita má individuálny a kolektívny rozmer. Každá regionálna identita má aj rozmer etnický, ktorý zjednocuje antropologické a sociologicko-politické javy, ako je príslušnosť k etniku, vlastenectvo, národná hrdosť, lokálpatriotizmus, spoločná história, hmotné i duchovné tradície (Šrajerová in Soukupová, Nosková, Bednařík, 2013-2014).

Regionálna identita sa vzťahuje k rôzne vymedzeným územiám (miesto, obec, mesto, štát, Európa, etc.). Územie sa nechápe len ako prírodné prostredie, ale do úvahy sa berú aj sociálne obsahy, medziľudské vzťahy, zážitky a spomienky, teda sociokultúrny systém miesta a ľudí, ktorí v tomto priestore žijú. Človek sa s týmto miestom identifikuje a vytvára si väzby. Tie vnímame ako „*fenomén, ktorý pozostáva z viacerých zložiek, podstatné sú zložky emocionálna a kognitívna*“ (Roubal, 2013; Lášticová & Bianchi, 2001; Zich, 2003).“ (Šrajerová in Soukupová, Nosková, Bednařík, 2013-2014, str. 72) Pre identifikáciu s daným regiónom je potrebné poznať aj ostatné regióny, s ktorými môžu obyvatelia svoj domovský región porovnávať (Šrajerová in Soukupová, Nosková, Bednařík, 2013-2014).

1.3.5 Ďalšie sociálne a kultúrne identity

- Osobná identita

Osobná identita vzniká spojením všetkých identít jedinca. Predstavuje komplexnú zložku všetkých identít jednotlivca. Robí ľudí tým, čím sú. Osobná identita je to, čím sa predstavujú ostatným v komunikácii a tí na to rôzne reagujú. Ľudia si volia, ktorú časť svojej identity v komunikácii zvýrazia, a ktorú sa snažia potlačiť.

- Identita pohlavia

Predpokladané vzorce správania sa, ktoré spoločnosť očakáva od mužov a od žien sú dané kultúrnym pozadím. Niektoré aktivity sú považované za ženské (napr. vyšívanie) a niektoré za mužské (napr. futbal). Pohlavná a sexuálna identita sa nie vždy zhodujú.

- Sexuálna identita

Identifikácia so sexuálnymi kategóriami ako heterosexuálna, homosexuálna, bisexuálna kategória. Sexuálna identita ovplyvňuje naše preferencie v oblasti vkusu – výber oblečenia, trávenie voľného času a pod.

- Veková identita

Veková identita sa mení každým rokom, ako ľudia starnú a ich pohľad na svet sa mení. Na niektoré veci sa môžu cítiť mladí na iné zase starí. Deti sú často dotazované na vek

a hrdo odpovedajú, tento stav trvá zhruba do veku 20 rokov. Potom sa stáva otázka veku citlivejšia, hoci platí, že niekto sa cíti starý vo veku 30 rokov a naopak, druhý sa cíti vo veku 50 rokov mladý. Od veku 70 rokov vyššie sa ľudia na svoj vek sťažujú, prípadne sa ním chvália.

- Rasová a etnická identita

Rasová identita je predovšetkým v USA často diskutovaná. V 70. rokoch bola rasa viac ponímaná zo sociálneho hľadiska než ako biologicky daná.

Etnická identita spočíva vo vlastnom vnímaní sa za člena určitej etnickej skupiny, s ktorou sa osoba identifikuje, pozná jej tradície a zvyky a cíti sa byť členom danej skupiny.

- Náboženská identita

Pre mnohých ľudí je náboženská identita podstatná. Je jedným z dôvodov medzinárodných konfliktov. Každý by mal mať slobodnú voľbu vyznania, ale stáva sa, že sú ľudia nútení sa hlásiť k určitému náboženstvu

- Hybridná identita

Objavuje sa v miestach, kde sa miešajú rôzne kultúry, často v svetových metropolách. Pristáholci sa po čase identifikujú aj s miestnou kultúrou popri identifikácii so svojou vlastnou (Martin a Nakayama, 2010).

1.4 Národná identita v kontexte európskej integrácie

Témou národnej identity sa zaoberala Láštiová (2007) vo svojom výskume, kde porovnávala intenzitu slovenskej národnej identity u dvoch hlavných kategórií respondentov. Primárnym cieľom výskumu bolo sledovanie kontinuity spôsobov rozprávania u rôznych generácií slovenských participantov (Láštiová, 2007).

V prvej časti výskumu spracovávala Láštiová (2007) rozhovory so skupinou respondentov, ktorí boli rozdelení podľa veku 40-60 a 60+ a podľa vnímania národa na občiansky orientovaných a národne orientovaných. Z výskumu vyplynulo, že národne orientovaní intelektuáli hovorili o vzťahu k národu ako o romantickom pute.

Táto skupina sa na štát pozerá ako na spoločenstvo založené na etnickom základe a etnické väzby považujú za dominantný zdroj lojality ku kolektivitě. Dôležitá súčasť slovenskej národnej identity z ich pohľadu bola samostatná štátnosť dosiahnutá v roku 1993¹ (Lášticová, 2007).

Na druhej strane boli občiansky orientovaní intelektuáli, ktorý považujú národ za hodnotné spoločenstvo definované cez štátne občianstvo. Základom je politická participácia a záujem o veci verejné. Pre etnickú a kultúrnu rôznorodosť nechávajú otvorený priestor. Táto skupina zastáva názor, že národ musí niesť zodpovednosť sám za seba a potrebuje si vytvoriť dlhodobejšiu víziu národnej identity (Lášticová, 2007).

V druhej časti výskumu sa Lášticová (2007) zamerala na skupinu mladých dospelých vo veku od 18 do 24 rokov. Títo participanti sa nachádzajú na prahu aktívneho života, kedy sa musia rozhodnúť o svojej budúcej kariére a v prvom rade si zdefinovať svoje miesto ako jednotlivci, až následne ako Slováci. Vo väčšej miere sa teda zameriavajú na seba ako na jednotlivcov, a nie na pozíciu národa.

Občiansky orientovaní intelektuáli a časť mladých dospelých považuje národnú príslušnosť ako pripísanú – pasívne nadobudnutú, a teda ju nepovažujú za veľmi významnú. Na druhej strane národne orientovaní a zvyšní mladí dospelí prijímajú svoju národnú identitu bezpodmienečne (Lášticová, 2007).

Mladí dospelí a občiansky orientovaní skôr využívajú možnosť definovať sa prostredníctvom inkluzívnejších kategórií (ľudstvo, Európa), slovenskú národnosť odmietajú v rovine výlučného definujúceho princípu kolektívnej identity. Mladí dospelí, ktorí majú bohaté skúsenosti s inými krajinami sa definujú a prezentujú ako Európania, alebo kozmopolitné bytosti (Lášticová, 2007).

Čo sa týka časovej dimenzie, rozprávania mladých dospelých o kolektívnych identitách boli situované v prítomnom a budúcom čase, zatiaľ čo národne orientovaní intelektuáli boli orientovaní do dávnejšej minulosti, od ktorej odvodzovali legitimitu slovenského národa. *„V rozprávaniach mladých dospelých, na rozdiel od rozprávání staršej*

¹ Poznámka autorky: Prvýkrát sa so samostatnou slovenskou štátnosťou stretávame pri príležitosti vzniku prvej samostatnej Slovenskej republiky 14. marca 1939.

generácie úplne chýbali odkazy na historické postavy a udalosti. Okrem slovenského jazyka sa mladí dospelí nezmiňovali ani o žiadnych spoločných charakteristikách Slovákov, ani o symboloch národnej existencie a histórie (štátna vlajka, hymna, mýtické postavy a príbehy či symbolické miesta).“ (Lášticová, 2007, s. 91)

2 NÁRODNOSTNÉ MENŠINY

Cieľom tejto kapitoly je objasniť pojem národnostné menšiny a oboznámiť sa so situáciou Slovákov na území ČR, s vývojom a súčasným stavom slovenskej národnostnej menšiny v Česku, s postojom Čechov k inonárodnostným menšinám na vlastnom území.

2.1 Vysvetlenie pojmu národnostné menšiny

Národnostná menšina je vymedzovaná rovnakými etnickými znakmi ako národ.

Národ ako kultúrno-politické spoločenstvo jednotlivcov formované vonkajšími (eticita) a vnútornými znakmi (identita) nie je homogénne spoločenstvo. Historický fakt migrácie obyvateľstva a prelínanie obyvateľstva spôsobené jednak geograficko-lingvistickými faktormi (migrácia obyvateľstva na pohraničí štátov) ako aj politicko-sociálnymi faktormi (vojna, spojenie či rozdelenie štátov, vzdelanie) vyústilo v realitu existencie národnostných menšín žijúcich na území majoritného národa.

V kultúrnych súvislostiach definujú Bittnerová a Moravcová (2008) za národnostnú menšinu, každú skupinu ľudí, ktorá sa odlišuje významnými etnickými znakmi od spoločnosti väčšinovej a národnú identitu väčšinovej spoločnosti neprijíma. Vranovský (2001) považuje za etnickú skupinu, ľudí, ktorí sa ňou cítia byť. Títo ľudia sa považujú za navzájom podobných a súčasne nejako odlišných od druhých. Eriksen (2006) zvlášť vyčleňuje etnickú menšinu, ktorá je tvorená spoločenstvom ľudí vyznačujúcim sa menšou početnosťou a je súčasťou určitej etnickej skupiny ľudí.

Šrajerová (2006) definuje národnostnú menšinu priestorovo ako osobitnú skupinu ľudí, ktorá žije oddelene od jadra materského národa, na území iného štátu, kde je súčasťou jeho politickej, hospodárskej, sociálnej a kultúrnej štruktúry. Od majority tohoto štátu sa líši jazykovými, kultúrnymi, náboženskými znakmi. Národnostná menšina má potom dvojakú identitu - identitu s materským národom a identitu so spoločenstvom občanov štátu, na území, ktorého menšina žije.

Podľa Šrajerovej (2006) nemôže byť národnostná menšina absolútne odlišná od materského národa, pretože v tom prípade by národnostnou menšinou prestala byť

a identifikovala by sa s nejakým iným národom. Mala by sa usilovať o optimálnu identifikáciu so svojim materským národom, ktorá je nevyhnutná pre zachovanie materinského jazyka, materskej kultúry a iných špecifických znakov národnosti. Miera identifikácie národnostnej menšiny s materským národom je daná pomerom identity s materským národom a pomerom identity občianskej, uvádza Vranovský (2001).

K posilneniu skupinového vedomia etnickej identity prispieva aj fakt, že menšiny sú častokrát proti majorite v oblastiach každodenného života znevýhodňované, a to posilňuje ich skupinovú identifikáciu.

2.2 Inklúzia národnostných menšín

V súvislosti s pojmami národ a národnostná menšina nevyhnutne súvisí aj otázka inklúzie (včleňovania) národnostnej menšiny do kultúrno-politického priestoru majoritného obyvateľstva. Týmto asimilačným tlakom sa ale predovšetkým tak podobné národy ako Slováci a Česi bránia užívaním špeciálnych práv, ktoré im umožňujú udržiavať ich jazyk a kultúru (Eisenberg a Spinner-Halev, 2005).

Podľa Maradu (2006, s. 58) možno proces začleňovania národnostných menšín identifikovať ako proces, ktorý *„odkazuje k možnosti uzavrení mezery medzi stigmatizovanými kategóriami osob – osob, jejichž dílčí identity byly odsouzeny k neviditelnosti života v soukromí – a utopickými předpoklady, jež v zásadě řídí veřejný život, tedy principy, které u členů společnosti předpokládají rovnost, solidaritu a respekt.“*

Marada (2006) uvádza, že v rámci národa sa vyskytujú sociálne sily pôsobiace v procese začleňovania národnostných menšín do majoritného spoločenstva a zároveň existuje i subjektívny, privátny predpoklad začleňovania národnostného etnika. *„Ať už se sociální hnutí snaží tuto mezeru uzavřít či rozevřít, uskutečňují své neustálé požadavky prostřednictvím možností daných samotným procesem začleňování. K začleňování však nedochází pouze na veřejné aréně sociálních hnutí, jedná se o proces, jenž probíhá neobyčejně komplexním souborem cest, šířící se od vztahu na mikrosociální úrovni, jakou jsou smíšená manželství až k makrooblastem, představovanými trhy práce.“* (Marada, 2006, s. 58)

Marada (2006) konštatuje fakt, že v dôsledku územnej expanzie a prist'ahovalectva vznikajú stále nové etnické skupiny, ktoré sa včleňujú do pôvodného národného celku. Ako východisko vzniku možných problémov inklúzie novo vytvorených či už existujúcich národnostných menšín je konštatovaná nutnosť solidarity. *„Solidarita je z hľadiska problému spojených se vznikajúcimi etnickými a národnostnými konflikty zásadnejším teoretickým konceptom. Koncept solidarity odkazuje k subjektívnym pocitom spojeným se začleňovaním, jež zažívají jedinci ve vztahu k příslušníkům vlastních společenských skupin. Vzhledem k fenomenologické povaze solidarity se její problematika zřetelně odchyľuje od otázek ekonomiky a politiky, jež se v uvedeném pořadí, zabývají nedostatkem a uvědoměľým řízením cíľů.“* (Marada, 2006, s. 17)

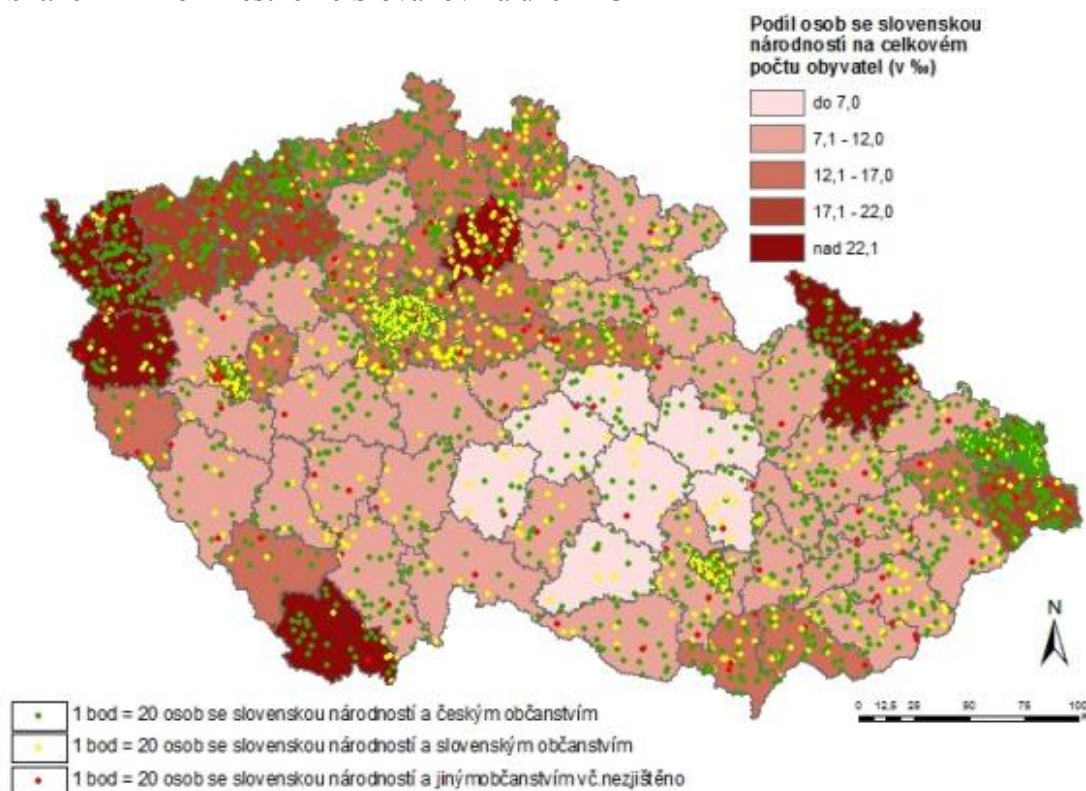
O problematike národnostnej inklúzie pojednáva Dorovský, ako uvádza Václav Štěpánek (2014) formou národného zblížovania cez kultúrno-literárne diela. Autor konštatuje, že pojem národná literatúra je viacvrstvový termín, ktorý obsahuje na jednej strane diela písané etnicky a národnostne homogénnou skupinou autorov, avšak na strane druhej ide aj o diela autorov národnostných menšín žijúcich na území cudzieho štátu. Tak môžeme za moravskú literatúru považovať diela nemeckého obyvateľstva žijúceho na Morave v období Rakúsko-Uhorska. Rovnako však autor konštatuje fakt, že *„národní kulturní svébytnost je jedním z důležitých a nezbytných součástí teorie dvojdomosti a biliterárnosti.“* (Štěpánek, 2014, s. 181) Práve biliterárnosť, teda dvojdomosť národnostného určenia hodnoty literárneho diela poukazuje na fakt jednak národnostnej osobitosti a zároveň nadnárodnostnej inklúzie literárneho diela vytvoreného príslušníkom menšiny na štátnom území majoritného národa.

2.2.1 Slovenská národnostná menšina na území ČR

Vranovský (2001) považuje za hlavné motívy migrácie Slovákov do českých krajín sociálno-ekonomické faktory. *„Slováci přicházali do Čiech, aby si zlepšili svoju sociálnu pozíciu, získali lepšie platenú prácu, lepšie bývanie, přicházali za lepším životom, na štúdiá, neraz z rodinných dôvodov a od 90.rokov aj z dôvodov politických. Niektorí sa po určitom čase vracali naspäť na Slovensko, mnohí sa však v českých krajinách rozhodli usadiť natrvalo a práve táto skupina tvorila základ neskôr sa formujúcej slovenskej národnostnej menšiny.“* (Vranovský, 2001, s. 59)

Slováci sa stali najpočetnejším inonárodným obyvateľstvom na území Česka už v roku 1950, vďaka zahraničným Slovákom, ktorých priviedla reemigrácia do pohraničných oblastí Čiech a severnej Moravy. Vysoký podiel na slovenskom prisťahovalectve mali pracovné migrácie, ktoré sa realizovali v rámci náborov pracovníkov do priemyslu a v rámci získavania vzdelávania a odbornej kvalifikácie. Pracovné migrácie Slovákov s dlhodobým aj krátkodobým pobytom smerovali predovšetkým do Prahy a priemyselných regiónov (Ostravsko) a do západných Čiech (Ústí nad Labem, Most, Sokolov, Cheb, Chomutov). Veľa týchto Slovákov na území Česka zostalo (Bittnerová, Moravcová, 2005).

Obrázok 1 - Rozmiestnenie Slovákov na území ČR

Zdroj: Český statistický úrad

Vysoký podiel osôb so slovenskou národnosťou na celkovom počte obyvateľov sledujeme na východe ČR v okresoch Jeseník a Bruntál, ďalej na západe ČR v okresoch Cheb, Sokolov a Tachov, na juhu v okrese Český Krumlov. Vyššie percento Slovákov pozorujeme v pohraničných regiónoch v rámci celej ČR. Najnižšie percentuálne zastúpenie tvoria Slováci na Vysočine.

Reálny vznik slovenskej národnostnej menšiny na území ČR datujeme k rozdeleniu krajín štátnou hranicou. Českým Slovákom tento čin v určitých oblastiach skomplikoval život. Prvá otázka, ktorú museli po rozdelení Československa vyriešiť, bola otázka štátnej identity – otázka štátneho občianstva. Možnosť dvojitého občianstva nejestvovala a Slováci v ČR si museli vybrať či zostanú cudzincami na území novovzniknutej republiky, čo by znamenalo problémy na trhu pracovných príležitostí, v otázkach volebného práva apod. alebo si zvolia občianstvo ČR za cenu zrieknutia sa slovenského občianstva, čím by sa stali prakticky cudzincami vo svojej materskej krajine, kde mali hlboké korene. Len nepatrné percento Slovákov bralo voľbu občianstva ako niečo samozrejmé. Pre zvyšných Slovákov, to bola citlivá záležitosť, kde hralo významnú úlohu emocionálne hľadisko. Vo výsledku u väčšiny zvíťazilo racionálne rozhodnutie a zvolili české občianstvo. Toto rozhodnutie však hodnotili ako nedobrovoľné a okolnosťami vynútené (Vranovský, 2001).

„Slovenská národnostná menšina je z hľadiska vzťahu k majoritnému národu menšinou výrazne špecifickou. Je špecifická z pohľadu historického jazykového duchovného, ekonomického. Tieto špecifické charakteristiky slovenskej menšiny v Českej republike (rovnako aj českej menšiny na Slovensku) vedú k tomu, že sa stávajú významným faktorom vytvárania novej kvality vzájomnosti medzi Čechmi a Slovákami v podmienkach európskej integrácie a globalizácie. Slovenská národnostná menšina reálnymi činmi svojich príslušníkov dlhodobo prináša svoj pozitívny vklad do procesov naplňovania českých národných záujmov.“ (Lipták, 2006, s. 102)

Podľa Liptáka (2006) nevedie životný štýl príslušníkov slovenskej menšiny, kultúrna a jazyková blízkosť k nacionálnej separácii, ale práve naopak, vedie k vytváraniu československých heterogénnych zväzkov s deťmi už prevažujúco českými.

„Slováci v ČR sú bezproblémovo integrovanou komunitou a existujúce problémy vyplývajúce z vyššieho tempa prirodzenej asimilácie je možné riešiť rozvíjaním slovenskosti, slovenského národného povedomia, uplatňovaním dvojjazyčnosti (v rodine a v škole), dvojkultúrnosti a možno aj postupným dozrievaním k bi-etnicite, dvojnárodnosti. Túto možnosť už vlastne pripustil aj cenzus v roku 2001, kde bolo

možne v rubrike *národnosť* uviesť aj „*česká a slovenská*“ alebo *opačne*.“ (Lipták, 2006, s. 102)

Skalský (2003) hovorí, že aj napriek vysoko nadštandardnému postaveniu slovenskej menšiny v ČR, registrujeme mnohé problémy. Fenomén, ktorý predstavuje slovenská menšina v ČR je zaujímavý aj pre odborníkov zo zahraničia a zaslúži si stálu pozornosť.

K problematike existujúcich predpokladov a možností pre uchovanie národnej a kultúrnej identity českých Slovákov pripomína Lipták (2006) zákon o možnosti zriaďovania škôl s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny. Tento model ale slovenskej menšine nevyhovuje.

Vranovský (2001) uvádza zákon č. 273/2001 Zb. O právach príslušníkov národnostných menšín. Zákon bol prijatý parlamentom 10. júla 2001. Používateľom práv je každý príslušník národnostnej menšiny, ktorý je občanom ČR. Konkrétne znenie Menšinového zákona č. 273/2001 Sb. uvádzajú Bittnerová a Moravcová (2008, s. 31): „*Príslušníkom národnostní menšiny je občan ČR, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.*“

V kultúrnych súvislostiach je národnostná menšina charakterizovaná etnickou odlišnosťou, jazykom, náboženstvom, tradíciami danej skupiny ľudí, ktorá sa nestotožňuje so znakmi väčšinovej spoločnosti a neprijíma jej národnú identitu (Bittnerová a Moravcová, 2008).

Skalský (2003) vníma Slovákov v ČR tiež ako veľmi špecifickú menšinu, ktorej kultúrnu, jazykovú a duchovnú blízkosť s Čechmi nazýva fenoménom. Táto blízkosť pôsobí ako významný asimilačný faktor. Popisuje, že pri výskumoch verejnej mienky, sú Slováci Čechmi označovaní za „najobľúbenejší“ národ. Je to dané spoločnou historickou previazanosťou týchto národov.

Kultúrna blízkosť a silné väzby zohrávajú veľmi pozitívnu rolu v neobyčajne veľkom objeme a šírke aktivít slovenskej menšiny v ČR, predovšetkým v Prahe. V najširšom zmysle slova možno označiť za kultúrne aktivity, predstavované vydavateľskou,

kultúrnou, spoločenskou a vzdelávacou činnosťou. Čo sa týka organizačnej činnosti, tak organizácie slovenskej menšiny, spolupracujú na organizovaní veľkej časti slovenských kultúrnych akcií na území ČR. Medzi najhlavnejšie patrí cyklus festivalov Dni slovenskej kultúry po ČR. Festival organizuje Slovensko-český klub v jednotlivých mestách a mestských častiach v spolupráci s miestnymi radnicami a kultúrnymi spolkami a s klubom slovenskej kultúry (Skalský, 2003).

Slovenská menšina vydáva v ČR tri mesačníky – Korene, Listy 2004 a Slovenské dotyky). Raz za štvrt' roka vychádza Zrkadlenie-Zrcadlení. Slovensko-český klub prevádzkuje ešte denne aktualizovaný internetový magazín Český a slovenský svet. Ako príloha Slovenských dotykov vychádza v spolupráci s partnermi ilustrovaný žurnál Černá labuť. Od roku 1993 funguje vysielanie Českého rozhlasu pre slovenských spoluobčanov (Skalský, 2003).

Skalský (2003, s. 137) vymenúva konkrétne špecifiká slovenskej menšiny v ČR:

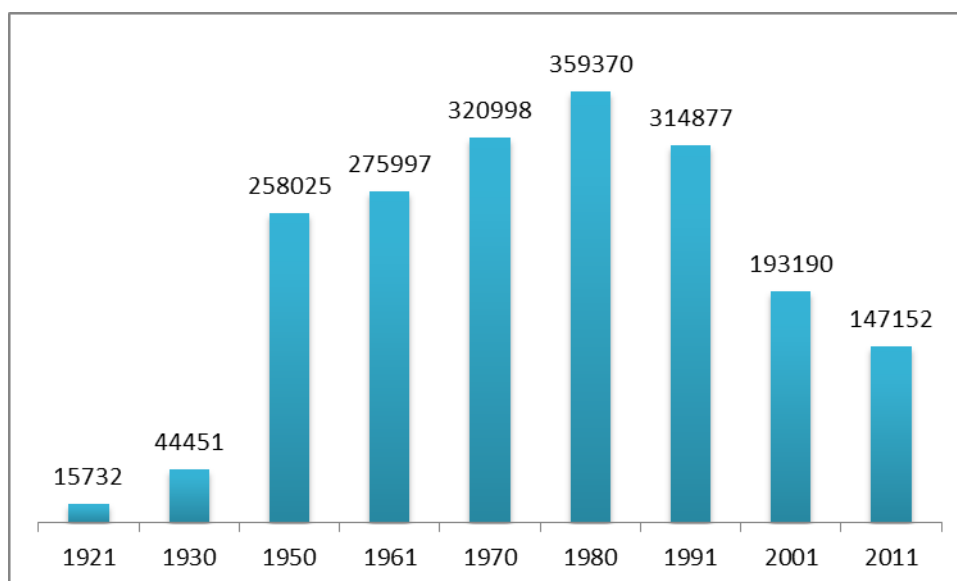
- *„Jedinečná blízkosť slovenského jazyka s českým*
- *Spoločný kultúrny a duchovný kontext po celé tisícročie*
- *Historická skúsenosť zo spoločného štátneho života v 20.storočí*
- *Kvantitatívna významovosť presahujúca počet príslušníkov štátnych menšín v štáte*
- *Všadeprítomnosť, prameniaca nielen z rozptýlenosti, ale aj zo sociálneho statusu Slovákov, rodinná a príbuzenská spriaznenosť Slovákov s Čechmi“*

Z týchto znakov vyplýva jedinečnosť Slovákov ako národnostnej menšiny v ČR. Vďaka kultúrnej blízkosti týchto dvoch krajín, je cesta českých Slovákov značne odlišná od smeru života Slovákov v USA, Kanade, od dolnozemskej cesty a ďalších typov, ktoré nachádzame v tridsiatke krajín sveta, kde sú slovenské menšiny (Skalský, 2003).

2.2.2 Slováci na území ČR v číslach

Vranovský (2001) uvádza štatistický prehľad počtu Slovákov na území ČR od roku 1921 po rok 2001 (viď Graf 1).

Graf 1 - Vývoj počtu Slovákov na území ČR podľa sčítania ľuďí v daných rokoch.

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Českého statistického úradu

Z grafu môžeme konštatovať prudký nárast počtu Slovákov na území ČR, čo bolo spôsobené povojnovou situáciou, keď veľa Slovákov odchádzalo do Česka za prácou s vidinou lepšej budúcnosti. Maximálny počet necelých 360 000 Slovákov sa prihlásilo v roku 1980, od vtedy počty Slovákov klesajú.

2.2.2.1 Vekové zloženie Slovákov v ČR

Tabuľka 2 - Vekové zloženie obyvateľstva so slovenskou národnosťou v ČR k 26. 3. 2011

Pohlavie	Počet obyvateľov	z toho vo veku			Priemerný vek
		0-14	15-64	65+	
Celkom	147 152	4 538	109 316	32 919	48,7
Muži	70 840	2 370	53 548	14 700	48,1
Ženy	76 312	2 168	55 768	18 219	49,3

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z ČSÚ

Priemerný vek Slovákov v ČR k 26. 3. 2011 bol 48,7 rokov. Najväčšiu vekovú skupinu teda tvorí ekonomicky aktívne obyvateľstvo v rozmedzí veku 15-64 rokov. Druhú najväčšiu skupinu tvoria seniori 65+. A najmenej, iba 3 % celkového počtu tvoria deti do veku 14 rokov.

2.2.2.2 Ekonomická aktivita Slovákov v ČR

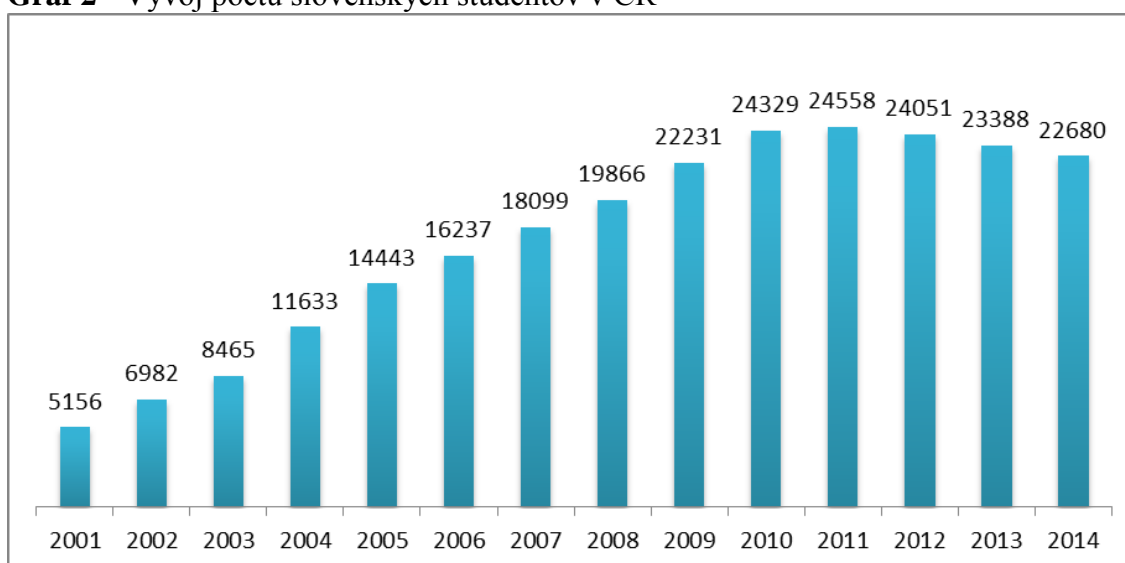
Tabuľka 3 - Obyvateľstvo ČR podľa ekonomickej aktivity

	Obvateľstvo celkom	Ekonomicky aktívne	Ekonomicky neaktívne
Počet obyvateľov	10 436 560	5 080 573	4 784 923
v %	100,00	48,7	45,8
z toho slovenská národnosť	147 152	83 044	58 567
v %	100,00	56,4	39,8

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z ČSÚ

Medzi Slovákami v Česku prevažuje skupina ekonomicky aktívneho obyvateľstva tvorená osobami predovšetkým zamestnanými vo veku 15-64. Menšiu časť Slovákov v ČR tvorí skupina ekonomicky neaktívna, a to deti do 15 rokov, študenti, dôchodcovia, ženy v domácnosti a dobrovoľne nezamestatní.

Graf 2 - Vývoj počtu slovenských študentov v ČR

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov Mačoškova, 2015

Počty slovenských študentov na českých školách v rokoch 2001 až 2010 rapídne rástly každým rokom, až v roku 2011 dosiahli maximum takmer 25 000 Slovákov študujúcich v ČR. Od roku 2012 sledujeme mierny pokles slovenských študentov v Česku.

2.2.3 Slovenské národné povedomie

Národné povedomie je prirodzené pre obyvateľov žijúcich na území svojho materského štátu. Ľudia žijúci v zahraničí, predovšetkým dlhodobo, už musia vyvinúť istú snahu, aby si udržali národné povedomie svojho materského národa. Bajcar (in Pechočiaková, 2001) uvádza, že o udržanie si slovenského národného povedomia je vhodné vedomú snahu vyústiť do aktívneho styku s inými Slovákmi, či už v najužšom kruhu (styk jednotlivcov, rodín) alebo na rôznych podujatiach (púte, kultúrne vystúpenia, spomienkové slávnosti).

Zbližovanie Slovákov a utužovanie národného povedomia posilňuje šírenie slovenského slova, novín, poriadanie kultúrnych a iných podujatí. Vďaka tejto aktivite slovenčina, aj napriek zložitej situácii a silnému prirodzenému vonkajšiemu tlaku, je stále významným atribútom národného povedomia Slovákov v zahraničí (Pechočiaková, 2001).

2.3 Vzťah Čechov k iným etnikám na vlastnom území

Bittnerová a Moravcová (2005) stručne popisujú vývin vzťahu Čechov k inoetnickým skupinám počnúc generáciou Čechov z rokov 1950-1990, ktorí vyrastali s vedomím čistej občianskej spoločnosti, v ktorej zaujímali absolútnu väčšinu a inoetnické skupiny predstavovali nepodstatné percento obyvateľstva. Veľká migrácia početných skupín obyvateľstva je typická pre zlom druhého a tretieho tisícročia. Tento trend neobišiel ani ČR a má bezprostredné dopady na české obyvateľstvo. Novovzniknuté medzietnické prostredie je českému obyvateľstvu neznáme a cudzie, očakávajú od druhých, že sa im plne prispôbia. V tomto období vnímali Česi Slovákov nie ako inoetnickú skupinu či menšinu, ale ako druhý štátotvorný národ Československej republiky. Obdobie po roku 1990 začalo meniť situáciu a Slováci žijúci na území ČR sa stali „zahraničnou“ menšinou. Moree (2015) vidí Čechov ako prispôsobivý národ ochotný prijať imigrantov a českých pedagógov považuje za inklúzie znalých a schopných zaintegrovať deti imigrantov.

2.4 Percepcia identity českých Slováků

Vranovský (2001) popisuje výsledky sociologického výskumu Slezského ústavu SZM v Opave, ktorý bol zrealizovaný v národnostne zmiešanej oblasti na Tešínsku v januári 1994. Oslovených bolo 300 tamojších Slovákov. Za hlavné etnoidentifikačné znaky považovali vo svojich odpovediach slovenský jazyk, slovenskú kultúru a vedomie príslušnosti k slovenskému národu. 85,7 % opýtaných považovalo slovenčinu za svoj materinský jazyk, 13,3 % považovali za svoj materinský jazyk češtinu, 1 % uviedlo iný jazyk. Deklarovanie materinského jazyka však často nezodpovedalo jeho praktickému používaniu. To sa odvíja od rôznych životných situácií. Doma, v rodinnej atmosfére, pri rozhovore s rodičmi, s manželským partnerom používalo slovenčinu 37,3 % z nich, 38,6 % komunikovalo s manželským partnerom po česky a zvyšných 14,3 % používalo slovenčinu aj češtinu. V jazykovej komunikácii s deťmi prevláda u Slovákov čeština, rovnako ako pri komunikácii na verejnosti, kde komunikovali prevažne po česky, alebo používali bilingválnu komunikáciu. Jazyková príbuznosť slovenského jazyka s českým jazykom vedie často cez bilingvalizmus k preferencii českého jazyka vo všetkých sférach života.

„Významnou súčasťou národného vedomia každého národa je historická pamäť, vzťah príslušníkov daného národa k minulosti, k histórii vlastného národa, k významným historickým udalostiam a osobnostiam, ako aj hodnotenie pojmu vlasti.“ (Vranovský, 2001, s. 62)

Pojem vlasti chápala veľká väčšina Slovákov pozitívne, ako krajinu, kde sa narodili, kde žili ich predkovia, kde mali pocit istoty. Vo svojich odpovediach stotožňovali vlast' najčastejšie s domovom, s miestom, kde opýtaní prežili detstvo, mali príbuzných, priateľov a radi sa tam vracali. K tomuto územiú mali zvyčajne veľmi silný citový vzťah, popisuje Vranovský (2001) výsledky výskumu.

Výstupom výskumu autorov bol projekt na upevnenie etnickej identity Slovákov žijúcich v Česku. Vranovský (2001) zhŕňa projekt do troch častí:

- Právne-politickej - mal by byť vytvorený právny rámec o uplatňovaní práv príslušníkov menšín

- Výchovne-vzdelávacej – mala by tvoriť jadro projektu. Štátne vzdelávacie zariadenia by mali ponúkať aspoň fakultatívnu možnosť výučby slovenského jazyka a reálií slovenskej histórie, kultúry a prírody
- Spoločensko-kultúrnu – organizovanie súťaží so zámerom obnoviť a oživiť záujem o poznanie vlastnej histórie a kultúry, o poznanie a ovládanie materinského jazyka.

2.5 Spoločná história Čechov a Slovákov

Spoločná história Čechov a Slovákov siaha až do čias Veľkomoravskej ríše, kedy spolu tvorili prvý historický štát v strednej Európe. Po rozpade v 10.storočí sa stalo Slovensko súčasťou maďarského štátu a stratilo všetku autonómiu (Holý, 2010).

Prvá iniciatíva o sformovanie slovenského národa sa spája s Ľudovítom Štúrom, profesorom literatúry, ktorý sa v roku 1843 zaslúžil o kodifikovanie spisovnej slovenčiny založenej na stredoslovenskom dialekte. Je tiež autorom Požiadaviek slovenského národa – prvého politického programu pre Slovákov, založenom na demokratickej vízii slovenskej budúcnosti v rámci maďarského štátu (Plecitá, 2012).

Za druhý významný medzník vo formovaní slovenského národa môžeme označiť ukončenie tisícročnej koexistencie s Maďarmi v rámci maďarského štátu po prvej svetovej vojne. V roku 1918 v Martinskej deklarácii vyjadrili Slováci nezávislosť od Maďarska a vôľu vytvoriť spoločný štát s Čechmi. Škvarna (2006, s. 199) popisuje, že *„príležitosť založiť československý štát vytvorila prvá svetová vojna a s ňou spojené nové mocenské usporiadanie Európy. Prvá ČSR vznikla spojením Česka, Slovenska a Podkarpatskej Rusi, kultúrne a hospodársky rozdielných území. Národnostné menšiny (Nemci, Maďari, Poliaci, Rusíni, Ukrajinci, Židia) tvorili vyše 33% obyvateľstva.“* Slováci sa konečne stali jedným zo štátotvorných národov novovzniknutej republiky a nie len etnickou menšinou ako ostatné národy žijúce na danom území Holý (2010). Hoci sa Česi a Slováci dohodli na rovnocennom zachádzaní, vďaka ústave z roku 1920 bol vytvorený unitárny štát, ktorý bol centrálné spravovaný z Prahy (Stein, 2000). Tento štát fungoval až do roku 1938, kedy sa začali ozývať autonomisti zo Slovenskej ľudovej strany nespokojní s touto formou riadenia Československa a situácia vyústila

do vytvorenia samostatného slovenského štátu v roku 1938, tieto udalosti považujeme za tretí významný medzník formovania slovenskej štátnosti a identity (Plecitá, 2012).

Štvrtým medzníkom bolo Slovenské národné povstanie v roku 1944, v ktorom sa slovenský národ snažil dať najavo nespokojnosť s fašistickým režimom slovenského štátu a dať najavo víziu spoločného nového česko-slovenského štátu, v ktorom budú český a slovenský národ rovnocennými partnermi. V povojnovom období sa stretáme s asymetrickým modelom inštitúcií v rámci unitárneho štátu. Spôsobené to bolo, tým, že Slovensko disponovalo snemom aj vládou, bez toho, že by tieto inštitúcie existovali aj v českých krajinách. Asymetria bola nahradená v roku 1968 federatívnym usporiadaním. V roku 1992 sa opäť stretáme s nespokojnosťou Slovákov, kedy na Slovensku konané voľby vyhráva HZDS (Hnutie za demokratické Slovensko) s programom obsahujúcim spomalenie reforiem zahájených československou federálnou vládou v roku 1990 a transformáciou federácie na vládne definovanú konfederáciu. Konfederatívne usporiadanie bolo neprijateľné pre českú vládu a dochádza k jednaniu o rozdelení spoločného štátu k 31. 12. 1992, krátko po tomto jednaní prijíma Slovensko Deklaráciu nezávislosti a stáva sa samostatným štátom. V septembri 1992 prijal slovenský parlament Ústavu slovenského štátu (Plecitá, 2012).

3 METODOLÓGIA

V tejto kapitole bude popísaný a charakterizovaný zvolený postup výskumného šetrenia, cieľ výskumného šetrenia a budú stanovené výskumné otázky. Popísaná bude výskumná vzorka respondentov a charakterizovaný postup zberu dát.

3.1 Vlastné výskumné šetrenie

Na teoretickú časť nadväzuje empirická časť pozostávajúca z kvalitatívneho výskumného šetrenia, ktoré skúma mieru zachovávanía slovenskej národnej identity u vybraných respondentov.

3.2 Cieľ výskumného šetrenia

Cieľom bakalárskej práce je zhodnotiť mieru vnímanej národnej identity u Slovákov pobývajúcich na území ČR, ako vnímajú svoju národnú identitu po presťahovaní sa do ČR, aké rozdiely pozorujú medzi českým a slovenským národom. Ako sa v Česku cítia, či zažívajú pocit príslušníka národnostnej menšiny.

3.3 Výskumné otázky

Výskumné otázky práce sú nasledovné:

- a) V akej miere si vybraní respondenti zachovávajú slovenskú národnú identitu?
- b) Aké rozdiely vnímajú respondenti medzi Slovenskom a Českom?
- c) Cítia sa Slováci žijúci v Česku ako príslušníci národnostnej menšiny?
- d) Ako vidia mladí Slováci svoju budúcnosť?

3.4 Objekt výskumného šetrenia

Objektom výskumného šetrenia tejto bakalárskej práce sú mladí Slováci narodení po 1. 1. 1993, ktorí v súčasnej dobe dlhodobo pobývajú na území ČR.

Respondenti boli zámerne vybraní, aby spĺňali vopred vymedzené kritériá:

- a) Respondenti musia mať slovenské štátne občianstvo
- b) Musia byť narodení po 1.1.1993 v samostatnom Slovensku, aby sa eliminovali prípadné väzby k Československu, čiže maximálny vek respondenta je 23 rokov a minimálny vek je 18 rokov, keďže respondentmi sú Slováci, ktorí vyrastali na Slovensku a v dospelosti si dobrovoľne zvolili Česko za krajinu svojho súčasného pobytu.
- c) Respondenti musia dlhodobo pobývať na území ČR za účelom štúdia alebo práce.

Respondenti boli nájdení metódou zámerného výberu a ďalej metódou snehovej gule, tak aby spĺňali zadané kritériá.

3.5 Technika zberu dát

3.5.1 Kvalitatívny výskum

Dáta pre výskumné šetrenie tejto bakalárskej práce boli zozbierané kvalitatívnou metódou, technikou pološtruktúrovaných rozhovorov. Kvalitatívna metóda bola zvolená z dôvodu veľkej miery podobnosti krajín hrajúcich rolu vo výskume. V samotnom dotazníku by bolo riziko straty postrehov, ktoré sú umožnené vnímať pri priamych odpovediach respondentov počas rozhovorov. Podobne to popisuje Gavora (2006, s. 11): „Kvalitatívny výskum nepracuje s veľkými vzorkami ľudí, pri ktorých sa jednotlivci stráca – stáva sa súčasťou spriemerovaných údajov v tabuľkách a grafoch. Naopak, jednotlivci alebo skupiny sú opísaní obyčajne plasticky a autenticky.“ Kvalitatívny výskum má taktiež svoje výhody pre danú tému vo väčšej hĺbke získaných dát, Foret (2008, s. 14) popisuje: „kvalitatívny výskum umožňuje hlbší poznávanie motivov chování lidí, odhalující

povahu a souvislosti jejich názorů, preferencí a postojů, případně se snaží najít jejich příčiny.“

3.5.2 Pološtruktúrovaný rozhovor

Na získanie dát do výskumného šetrenia národnej identity Slovákov žijúcich v ČR bol použitý rozhovor – interview, ktoré sa vyznačuje: *„priamym kontaktom obidvoch aktérov, teda ide o komunikáciu tvárou v tvár. Interview nie je len striedanie otázok a odpovedí zameraných na získanie informácií, je to zároveň sociálny vzťah dvoch ľudí v konkrétnom čase a prostredí.“* (Gavora, 2006, s. 87) Pre účely výskumného šetrenia bol práve sociálny kontakt výskumníka s odpovedajúcim dôležitý z dôvodu zachytenia pocitov odpovedajúceho k daným témam. V tejto práci sa stretávame konkrétne s pološtruktúrovaným rozhovorom, ktorý spája výhody rozhovoru štruktúrovaného (zviazaného) aj neštruktúrovaného (voľného).

Pri pološtruktúrovanom interview výskumník prispôsobuje otázky priebehu rozhovoru. Môže meniť poradie otázok, pripájať nové otázky alebo vynechať nehodiace sa. Pološtruktúrované interview predstavuje ako názov napovedá medzistupeň medzi interview neštruktúrovaným a štruktúrovaným. Zohľadňuje výhody jedného aj druhého. Výhodou zviazaného (štruktúrovaného) interview je vopred pripravený zoznam otázok, ktorý je rovnaký pre všetkých opýtaných, nevýhodou je zviazanosť a nemožnosť odchýlenia sa od stanovených otázok. U voľného (neštruktúrovaného) interview je výhodou voľnosť kladenia otázok a možnosť rozvíjania zaujímavých tém rozhovoru, nevýhodou je až priveľký rozmer rozoberaných tém daný absenciou štruktúry (Gavora, 2006).

3.6 Etika výskumného šetrenia

Všetci respondenti boli pred začatím rozhovorov oboznámení so zámerom a účelom rozhovoru, že poslúži pri tvorbe bakalárskej práce na tému Slovákov žijúcich v ČR. Respondenti boli informovaní o postupe rozhovoru, o nevyhnutnosti nahrávania

a nasledovného prepisovania, s čím všetci súhlasili, a že rozhovory poslúžia výhradne na účely daného výskumného šetrenia. Respondentom bola prisľúbená anonymita a v rámci výskumného šetrenia sú označovaní začiatočnými písmenami abecedy.

4 ANALÝZA VÝSLEDKOV ROZHovorov

V tejto kapitole budú prezentované výsledky zozbieraných rozhovorov podľa uvedených výskumných metód a postupov. Výsledky sú z dôvodu prehľadnosti pretransformované do stručných tabuliek s pridanými popismi konkrétnych výpovedí jednotlivých respondentov k daným témam, ktoré bližšie popisujú pocity a názory respondentov.

4.1 Základné informácie

V tabuľke 1 sú základné charakteristiky respondentov, respondenti boli označení z dôvodu anonymity začiatočným písmenom abecedy podľa poradia nahrávania rozhovorov. Výskumného šetrenia sa celkom zúčastnilo 18 respondentov, z toho 9 mužov a 9 žien. Respondenti boli zámerne vyberaní, aby splňovali podmienku veku 18-23 rokov. Skutočný vek respondentov sa pohybuje v rozmedzí od 19 do 23 rokov.

Tabuľka 1 - Základné informácie o respondentoch

Respondent		Pohlavie	Vek	Dĺžka pobytu v ČR	Dôvod pobytu	Študijný odbor
1.	A	muž	23	4 roky	štúdium	financie
2.	B	muž	22	3 roky	štúdium	angličtina
3.	C	muž	23	4 roky	štúdium	informatika
4.	D	muž	20	2 roky	štúdium	medicína
5.	E	žena	21	3 roky	štúdium	biochémia
6.	F	žena	22	2 roky	štúdium	farmácia
7.	G	žena	21	2 roky	štúdium	farmácia
8.	H	žena	20	2 roky	štúdium	farmácia
9.	I	žena	21	2 roky	štúdium	farmácia
10.	J	muž	22	1 rok	štúdium	farmácia
11.	K	žena	20	1 rok	štúdium	farmácia
12.	L	muž	21	2 roky	štúdium	farmácia
13.	M	žena	22	1 rok	štúdium	farmácia
14.	N	žena	19	1 rok	štúdium	ekonomika
15.	O	muž	21	2 roky	štúdium	ekonomika
16.	P	žena	21	2 roky	štúdium	pôrodnictvo
17.	Q	muž	23	4 roky	štúdium	informatika
18.	R	muž	23	4 roky	štúdium	strojárstvo

Zdroj: spracované na základe vlastného výskumného šetrenia

Všetci respondenti sú Slováci študujúci na českých vysokých školách v Brne. Dĺžka pobytu respondentov na území ČR sa pohybuje od 1 roka po 4 roky. Dôvodom pobytu všetkých respondentov v Česku je denné štúdium v Brne.

4.2 Dôvod príchodu

Tabuľka 2 - Dôvod príchodu respondentov do Brna

Respondent	Dôvod príchodu	Prečo Brno
A	škola	najlepšia varianta
B	škola	ľahká dostupnosť
C	škola	vysnená škola
D	škola	sympatické mesto
E	škola	dobré školy
F	škola	blízkosť k bydlisku
G	škola	najbližšie v ČR
H	škola	odporúčania od známych
I	škola	blízkosť k bydlisku
J	škola	rodina v Brne
K	škola	najbližšie v ČR
L	škola	sympatické mesto
M	škola	dobré recenzie
N	škola	kamaráti v Brne
O	škola	brat už bol v Brne
P	škola	vyššia úroveň škôl v ČR
Q	škola	blízkosť k bydlisku
R	škola	najbližšie v ČR

Zdroj: spracované na základe vlastného výskumného šetrenia

Dôvodom príchodu do ČR, konkrétne do Brna, pre všetkých respondentov bola ich súčasná škola. Častokrát rozhodovala nevelká vzdialenosť, pomerne ľahká dostupnosť a vyššia kvalita českých škôl. Respondent B odpovedá na otázku prečo si vybral práve Brno: „Relatívne ľahko dostupné a blízko ku mne. Mal som tu kamarátov.“ Respondent C hovorí: „Prišlo mi také sympatické.“ V oboch prípadoch môžeme pozorovať optimistické očakávania respondentov a dobrú povest' Brna medzi Slovákmi, ktorú potvrdzuje aj odpoveď respondentky E: „Lebo som počula, že tu sú dobré školy.“ Dotazovaní si vybrali Brno aj z dôvodu nezájmu štúdia na slovenských školách, respondentka K: „Nechcela som ísť na Slovensko a farmácia je tu najbližšie“ takisto respondentka P: „Pretože môj študijný odbor je tu na oveľa lepšej úrovni ako v Bratislave“ alebo respondentka F: „Lebo je to najbližšie k môjmu bydlisku v rámci Česka.“

4.3 Väzby na Slovensko

Tabuľka 3 - Väzby respondentov na Slovensko

Respondent	Z ktorej časti Slovenska pochádza	Návštevy doma	Zostáva v Brne na leto?	Dôvod prečo zostáva/nezostáva	Chcel by zostať aj po škole v Brne?
A	západ	2x za mesiac	nie	cestovanie	áno
B	západ	Raz za 2-3 týždne	áno	2 letá bol, teraz chce byť doma	nevie
C	juh	Raz za 1-2 mesiace	nie	brigáda v SR	áno
D	západ	3x za semester	nie	rodina	áno
E	západ	Raz za 2-3 týždne	áno	-	možno
F	západ	2-3x za mesiac	nie	nemá ubytovanie	áno
G	východ	1x za mesiac	zatiaľ nie	plánuje do budúcnosti	nevie
H	sever	Raz za 3 týždne	nie	nemá tu brigádu	asi nie
I	severozápad	Raz za 3 týždne	zatiaľ nie	chce si nájsť brigádu	áno
J	východ	Nepravidelne	áno	-	nie
K	severozápad	Raz za mesiac	nie	možno v budúcnosti	nevie
L	západ	2x za mesiac	nie	v Brne je len kvôli škole	asi áno
M	východ	Raz za 3 týždne	nie	doma má kamarátov	nevie
N	západ	Raz za 2 týždne	áno	brigáda v Brne	áno
O	stred	Raz za 3 týždne	áno	priateľka	áno
P	západ	Raz za 2 týždne	nie	rodina	áno
Q	západ	Raz za 2 týždne	áno	brigáda v Brne	áno
R	stred	Raz za 2 týždne	áno	-	áno

Zdroj: spracované na základe vlastného výskumného šetrenia

Hoci väčšina respondentov pochádza zo západného Slovenska, nikto nechodí na víkend domov pravidelne každý týždeň, zväčša to je raz za 2-3 týždne, až jedenkrát za 2 mesiace, prípadne trikrát za semester ako vidíme u respondenta D. Vďaka víkendom

stráveným v Brne, môžeme pozorovať bližšie splývanie respondentov s českým prostredím, ktoré si významne osvojili. Siedmi respondenti zostávajú v Brne aj počas leta, čím sa ich väzby na domovské Slovensko ešte viac uvoľňujú. Dve respondentky na leto v Brne zostať plánujú, respondentka G: „Možno po budúce roky aj plánujem“ a respondentka I hovorí: „Toto leto plánujem zostať v Brne a chcela by som si nájsť nejakú brigádu.“ Častokrát je práve brigáda určujúcim dôvodom, kde respondenti leto strávia. Respondent C hovorí, že nezostáva v Brne na leto pretože: „Väčšinou mám na Slovensku nejakú brigádu.“ Respondent D, ktorý trávi leto doma na Slovensku vysvetľuje dôvod svojho pobytu na Slovensku : „Chcem nejaký čas stráviť aj s rodinou“ podobne respondentka P: „Doma mám veľkú rodinu, s ktorou sa cez rok len málo vidím.“

Na otázku, či by dotazovaní chceli zostať v Brne aj po ukončení štúdia odpovedali takmer všetci dotazovaní kladne. Stretávame sa s tromi zápornými odpoveďami, respondentka G vysvetľuje svoju odpoveď: „Bud' sa vrátim domov, alebo pôjdem niekde ďalej“, respondent J: „Tak aby som bol dobre platený.“ Najmladší respondenti ešte nie sú rozhodnutí, respondent D: „Ešte som nad tým nejak veľmi neuvažoval, ale skôr áno ako nie“, respondentka K: „To ešte neviem“ Naopak najstarší v tom majú jasno a odpovede boli jednoznačné. Respondent A odpovedal bez zaváhania: „Áno“ respondent C: „ Na niekoľko rokov áno“ a respondent Q: „Áno, mám to v pláne.“

4.4 Vnímané odlišnosti medzi krajinami

Tabuľka 4 - Vnímané odlišnosti medzi Českom a Slovenskom

Respondent	Vnímané odlišnosti respondent - Česi	Celkové odlišnosti Slováci - Česi	Kultúrne odlišnosti	Ekonomické odlišnosti	Politické odlišnosti
A	Rozumie slovenčine	Česi sú uvoľnenejší	Náboženstvo	Nie	V ČR lepšie politické prostredie
B	Nevníma rozdiely	Česi sú prirodzenejší	Česi menej dodržiavajú tradície	Česi sa menej sťažujú	V ČR väčšia politická sloboda
C	Nevníma rozdiely	Česi sú priateľskejší	Česi sú otvorenejší	Nie	Nie
D	Rečou	Česi sú príjemnejší	Náboženstvo	V ČR lacnejšie veci	Nevyjadruje sa
E	Nevie	Nevie	Nie	Česi lepšie zaobchádzajú s financiami	Je to rovnaké
F	Nevníma rozdiely	Česi sú egocentrickejší	Česi viac kultúrne žijú	V ČR je lacnejšie	Nedobrý český prezident
G	Nevníma rozdiely	Česi sú väčší pôžitkári	Česi viac dbajú na zážitky	Česko je na tom lepšie	Je to rovnaké
H	Nevníma rozdiely	Slováci sú otvorenejší	Česi chodia do hospôd	V ČR je lacnejšie	Nevie
I	Česi sú menej otvorení	Česi sú malicherní a Slováci závistliví	Česi viac kultúrne žijú	V ČR je lacnejšie	Je to rovnaké
J	Požíva viac alkoholu	Česi sú lojálnejší	Nie	Nie	Nevie
K	Nevníma rozdiely	Nevie	Česi pijú veľa piva	V ČR lepšia situácia	Nevie
L	Jazykom	Česi viac pijú pivo	Náboženstvo	Nie	Nevie
M	Humorom a kultúrou	Slováci sú otvorenejší	Slováci majú bohatší folklór	V ČR je lacnejšie	Nevie

N	Jazykom	Česi majú vulgárnejší slovník, ale sú milší	Rečové prejavy	Česi sú na tom lepšie	Česi majú lepšiu politiku
O	Ničím	Česi sú kamarátskejší a otvorení	Česi sú kultúrnejší	V ČR lacnejšie potraviny	V ČR majú lepšiu politiku
P	Ničím	Česi sú milší, prirodzenejší	Česi si viac vážia svoju kultúru	ČR je na tom lepšie	ČR je na tom lepšie
Q	Pripadá si normálnejší	Česi sú zodpovednejší	Česi sú na vyššej kultúrnej úrovni	Česi sú ekonomicky vyššie	Česi sú politicky vyššie
R	Ničím	Česi a Slováci sú podobní	Česi sú kultúrnejší	ČR má lepšiu ekonomiku	ČR má lepšiu politiku

Zdroj: spracované na základe vlastného výskumného šetrenia

U respondentov sa nestretávame so žiadnym výrazným vnímaním odlišností medzi nimi a Čechmi. Zvyčajne po kratšom či dlhšom zamyslení odpovedali, že rozdiely v podstate nevnímajú „Myslím si, že medzi nami nie sú nejaké veľké rozdiely“ hovorí respondent D. Respondent C hovorí, že sa neodlišuje „Asi ničím“, respondentka G hovorí: „Ja si myslím, že ja osobne ničím, ja si myslím, že my sme veľmi podobní“ respondent O: „Ničím výrazným, podľa mňa celkom zapadá.“ Respondent A spomenul jeden z problémov, s ktorými sa potýkajú Slováci hlavne v spoločnosti najmladších generácií Čechov: „rozumiem slovenčine“ na rozdiel od Čechov. V prípade respondenta D bola odlišná reč uvedená ako jediná odlišnosť medzi ním a Čechmi, podobne u respondentky N: „Jazykom. A som menej vulgárna.“ Respondentka I vidí rozdiel v tom, že: „Česi sú takí lakomejší a menej otvorení a ja ako sama seba poznám, tak som otvorená a veľkorysá.“

V rámci celkových odlišností medzi Slovákmi a Čechmi bolo cítiť u respondentov, že Čechov považujú za otvorenejších, uvoľnenejších, priateľskejších ako Slovákov a celkovo vyplynulo z ich odpovedí, že sa cítia v prítomnosti Čechov dobre a príjemne. Respondent A poukazuje na uvoľnenú atmosféru: „Česi si dokážu robiť srandu z čohokoľvek“, respondent B: „Mám pocit, že sú prirodzenejší a majú také otvorené hlavy“ takisto vníma Čechov aj respondent P: „Česi sú oveľa úprimne milší, nepretvarujú sa a sú prirodzenejší.“ Respondentka E uviedla: „medzi študentami rozdiel

nevidím a inak Čechov v podstate nestretávam“ čím poukazuje, na rovnocenné pocity pri českých kamarátoch. Naopak respondent Q vníma rozdiely práve medzi študentmi a popisuje: „Česi sú zodpovednejší a berú školu vážnejšie ako Slováci, Slováci len po akciách chodia.“ V dvoch prípadoch sme sa stretli s opačným názorom, respondentka M hovorí: „Slováci sú otvorenejší, že napríklad pozvú na drink skôr ako Česi, Česi nepozvú“ a takisto respondentka H hovorí: „Myslím si, že Slováci sú oveľa viac otvorenejší ľudia ako Česi, Česi sú takí nudnejší.“ Respondentka N uvádza, že: „Česi sú podľa mňa trochu vulgárnejší, alebo majú možno tvrdší slovník, než na aký som zvyknutá“ ale dodáva, že: „Česi mi prídu povahovo milší a prívetivejší ako Slováci, keď nevnímam štýl vyjadrovania.“

Najvýznamnejším pociťovaným kultúrnym rozdielom medzi Čechmi a Slovákmi je vplyv náboženstva, ktorý je na Slovensku veľmi silný a na druhú stranu za hranicami v Česku ho takmer necítiť. Respondent B popisuje Čechov: „sú takí menej konzervatívni a menej striktno dodržiavajúci nejaké tradície“ čím upevňuje vnímanú voľnosť českého myslenia. Druhý významný kultúrny rozdiel vidia mladí Slováci v trávení voľného času, Čechov vnímajú ako kultúrnejší národ, respondentka G: „Ja si myslím, že oni si viac vedia užívať, no ani nie život, ale taký ten voľný čas, vedia ho tráviť lepšie ako my“ a dopĺňa: „vidím, že ľudia tu majú menší problém minúť peniaze na kultúru alebo nejaké tie zážitky ako máme my Slováci.“ Respondentka F hovorí: „Myslím si, že Česi sa chodia viacej kultúrne vyžiť ako my“ podobne respondentka P: „Česi si viac vážia svoju kultúru, vedia viac o svojej minulosti, viac sa zaujímajú o dianie okolo seba.“ Naopak respondentka M považuje za kultúrnejších Slovákov: „Napríklad folklór máme my Slováci pesterjši a krajší, zábavnejší.“ Za ďalší rozdiel označujú Slováci časté chodenie Čechov do hospôd na pivo, respondent L: „Viac pijú pivo a viac chodia do hospôd večer ako Slováci.“ Respondentka H hovorí: „Neviem či to je kultúrne, ale napríklad Česi sú takí, že strašne často chodia do hospôd a len tak si tam sedia na pive a Slováci to až tak často nerobia.“ Naopak respondentka I toto popiera a popisuje trávenie voľného času Slovákov v jej rodnom meste ako: „ide sa do krčmy alebo sa sedí doma pri futbale.“

Aj ohľadne ekonomických rozdielov vnímajú mladí Slováci Čechov pozitívnejšie. Predovšetkým poukazujú na nižšie ceny v Česku ako na Slovensku, najmä za potraviny.

Respondentka H: „Asi potraviny sa oplatí viac nakupovať v Česku.“ Respondentka I: „Tak keďže tu je nižšia DPH na potraviny, tak potraviny tu sú lacnejšie, cigarety tu sú lacnejšie a alkohol je lacnejší.“ Respondent D dopĺňa: „Myslím si, že niektoré veci tu sú lacnejšie.“

Respondentka G: „Myslím si, že celkovo Česko je na tom lepšie než Slovensko, aj v školstve, aj ohľadom ekonomiky.“ Podobný názor zastáva respondentka K: „Tak napríklad čo sa týka školstva, že to tu je lepšie, aj tie intráky, aj škola, celkovo.“ Respondent B poukazuje na lepšiu ekonomickú situáciu tým: „že sa menej sťažujú“. Respondentka E: „Zdá sa mi, že vedľa financie lepšie investovať do takých vecí, ktoré sú na niečo dobré.“

Rovnako aj českú politickú situáciu vnímajú Slováci lepšie než slovenskú, respondent A: „Príde mi, že tu je lepšie politické prostredie než na Slovensku.“ Respondent B vníma lepšiu politickú situáciu formou výstavby zaujímavých projektov: „Zdá sa mi, že tu viacej pribúdajú také nejaké pekné projekty, napríklad Anthropol, podľa mňa nikde nič také som nevidel u nás“ a pripisuje to podľa neho „väčšej politickej slobode.“ Respondentka E konštatuje: „to je asi rovnaké“ podobne ako respondent C, ktorý tiež nejaké rozdiely necíti. Respondentka F skonštatovala politickú situáciu: „Česi majú zlého prezidenta.“

4.5 Typické české vs. typické slovenské

Tabuľka 5 - Typické české vs. typické slovenské

Respondent	Typické české	Typické slovenské
A	pivo	bryndza
B	otvorená povaha	opatrnosť
C	pivo	krajší jazyk
D	pivo	bryndzové halušky
E	nevie	nevie
F	pivo	závisť
G	dobrá kuchyňa	zlé cesty
H	pivo	tvrdý alkohol
I	pivo, ponožky v sandáloch	borovička, bryndza
J	pivo a Jägermeister	pivo
K	pivo	folklór, bryndza
L	pivo	nevie
M	pivo	borovička
N	výraz „vole“	bryndzové halušky
O	pivo	bryndzové halušky
P	príjemná povaha	pretváarka
Q	vyššia inteligencia	nižšia inteligencia
R	pivo	bryndzové halušky

Zdroj: spracované na základe vlastného výskumného šetrenia

Veľká väčšina mladých Slovákov označila za typické české bez veľkého rozmýšľania pivo. Respondentka I podotkla okrem piva typické ponožky v sandáloch. Respondentka G: „Typicky české – dobrá kuchyňa a dobré pivo.“ Respondentka E dopĺňa: „To ich jedlo, tá knedľa so zelím.“ Respondent L uviedol: „Spôsob vyjadrovania to „vole“ to je také zvyčajné“ tak isto to vníma aj respondentka N: „Nechcem sa stále opakovať, ale také tie slová ako *vole*.“

Za typický slovenský ekvivalent k pivu označili Slováci slovenskú borovičku. Ďalej za typické slovenské prirodzene označovali bryndzu a bryndzové halušky. Respondentka G zhodnotila: „Typicky slovenské – neviem nájsť momentálne nič pozitívne, ale ja by som povedala zlé cesty.“ Respondentka F: „Závisť“ a respondentka P: „Pretváarku“ z čoho pozorujeme, že Slováci vnímajú Slovensko skôr negatívne. Pozitívnejšie vníma situáciu respondentka K, ktorá označila za typický slovenský: „náš folklór“.

4.6 Pocit príslušníka národnostnej menšiny

Tabuľka 6 - Pocit príslušníka národnostnej menšiny

Respondent	Cíti sa ako príslušník národnostnej menšiny?	Dôvod (že áno/nie)
A	Nie	Otvorená povaha Čechov
B	Nie	Veľa Slovákov v ČR, podobná reč
C	Nie	Veľa Slovákov v ČR
D	Nie	Veľa Slovákov v ČR
E	Nie	Cíti sa, že patrí do ČR
F	Nie	Veľa Slovákov v ČR, podobná reč, boli sme jeden štát
G	Nie	V ČR sa cíti ako doma
H	Nie	Veľa Slovákov v ČR
I	Nie	Boli sme jeden štát
J	Nie	Česi nemajú predsudky
K	Nie	Veľa Slovákov v ČR
L	Nie	Rozumieme si
M	Nie	Veľa Slovákov v Brne
N	Nie	Rozumieme si
O	Nie	Sme si podobní, spoločná minulosť
P	Nie	V ČR sa cíti príjemne
Q	Nie	Zapadá medzi Čechov
R	Nie	Sme podobní, boli sme jeden národ

Zdroj: spracované na základe vlastného výskumného šetrenia

Na otázku, či sa dotazovaní cítia v Česku ako príslušníci národnostnej menšiny odpovedali všetci do jedného „nie“. Najčastejšie zdôvodňovali svoju odpoveď tvrdením, že v Česku je veľa Slovákov, Česi a Slováci si navzájom rozumejú, mali sme jeden spoločný štát. Respondentka G uviedla svoje pocity v Česku: „Ja sa tu cítim ako doma.“ Respondentka E: „Myslím si, že medzi Čechov zapadá.“ Respondentka I zdôvodňuje: „Pretože Česko a Slovensko boli jeden štát, tak sú si veľmi blízki, aj ľudia sú si veľmi blízki.“ Respondentka N uvádza: „Rozumieme si bez problémov, ani si neuvedomíme častokrát či sa bavíme s Čechom alebo Slovákom.“ Respondentka P vysvetľuje: „Cítim sa tu príjemne, nemám pocit prisťahovalca.“

4.7 Zodpovedanie výskumných otázok

Po spracovaní a zanalyzovaní nahratých rozhovorov, môžeme zodpovedať vopred stanovené výskumné otázky.

a) V akej miere si vybraní respondenti zachovávajú slovenskú národnú identitu?

Nakoľko respondenti sú Slováci, ktorí vyrastali na Slovensku a do Česka odišli až v dospelosti, kde v súčasnosti žijú len pomerne krátku dobu, od jedného roka po maximálne 4 roky, národná identita respondentov je jednoznačne slovenská. Hoci mnohí respondenti výrazne sympatizujú s českým národom a kultúrou a po ukončení štúdia plánujú zostať v ČR, v súčasnosti sa stále považujú za Slovákov študujúcich v Česku.

b) Aké rozdiely vnímajú respondenti medzi Slovenskom a Českom?

Veľká väčšina respondentov vidí Česko pozitívnejšie ako Slovensko. Českých občanov považujú za milších, príjemnejších, otvorenejších, Čechov vidia ako kultúrnejších oproti Slovákom, viac si Česi vážia svoju kultúrnu a majú väčšie kultúrne znalosti o svojej krajine ako Slováci. Po ekonomickej stránke prevyšuje Česko Slovensko predovšetkým nižšími cenami za potraviny, no aj lepším národným hospodárením, čo sa premieta aj do vnímania politiky, ktorá je podľa Slovákov v Česku lepšia než na Slovensku.

c) Cítia sa Slováci žijúci v Česku ako príslušníci národnostnej menšiny?

Mladí Slováci, študenti na českých školách, hoci sú denne v kontakte s občanmi ČR, nepocitujú pocit príslušníka národnostnej menšiny. Odôvodňujú to tým, že sme mali spoločnú minulosť, i keď všetci respondenti sú narodení v samostatnom Slovensku po 1.1.1993, mnohí s myšlienkou spoločného štátu aj napriek tomu sympatizujú. Mladí Slováci sa častokrát pri rozhovoroch s Čechmi a v prítomnosti Čechov cítia rovnako ako keď sú v kontakte so Slovákmí, cítia sa pri Čechoch dobre a prirodzene, ako doma.

d) Ako vidia mladí Slováci svoju budúcnosť?

Väčšina respondentov do budúca, po ukončení školy, plánuje zostať v ČR a s návratom domov na Slovensko neráta. Je to jednak spôsobené tým, že Česko považujú za vyspelejšiu krajinu a teda nie je dôvod sa vracieť o krok späť, a na druhú stranu je to spôsobené tým, že sú mladí Slováci v Česku spokojní a majú dobré vzťahy s Čechmi.

4.8 Diskusia

Cieľom výskumného šetrenia tejto bakalárskej práce bolo zistenie miery zachovávanía slovenskej národnej identity u Slovákov pobývajúcich na území ČR. K získaniu informácií a dát, aby mohlo byť výskumné šetrenie prevedené, bola použitá kvalitatívna metóda zberu dát, konkrétne pološtrukturovaný rozhovor, ktorý umožnil voľné kladenie vopred pripravených otázok vybraným respondentom. Táto metóda umožňovala zistiť potrebné aj doplnujúce údaje a respondenti sa mohli voľne subjektívne vyjadriť k daným témam. Respondenti boli účelovo vybraní podľa určitých kritérií a na výskumnom šetrení sa ich zúčastnilo 18, v rovnakom počte 9 žien a 9 mužov, čo vzhľadom k odpovediam respondentov predstavuje pomerne reprezentatívnu vzorku pre účely daného výskumného šetrenia. Všetky rozhovory boli nahrávané na mobilný telefón a následne prepísané do textovej podoby, čo umožnilo jednoduchšiu orientáciu pri následnom analyzovaní.

Získané dáta boli prevedené do tabuliek, ktoré poskytujú stručný prehľad o odpovediach a názoroch respondentov. K tabuľkám prináležia popisné texty zohľadňujúce výpovede a názory všetkých respondentov s úryvkami vybraných výpovedí, či už typických pre väčší počet rovnako-odpovedajúcich respondentov alebo s jedinečnými odpoveďami vymykajúcimi sa priemeru.

Výsledky výskumného šetrenia sú obsiahnuté v zodpovedaných výskumných otázkach. Z výskumného šetrenia vyplynulo, že mladí Slováci žijúci v ČR si v súčasnej dobe zachovávajú slovenskú národnú identitu vo vysokej miere, a to predovšetkým vďaka tomu, že zo Slovenska pochádzajú a na Slovensku vyrastali. Do budúca vidia svoje

pôsobisko v rámci ČR a návrat po vyštudovaní vysokej školy späť na Slovensko neplánujú. Celkovo majú mladí Slováci veľmi kladné a pozitívne pocity voči Čechom a českej kultúre, český národ považujú za vyspelejší nielen po ekonomickej a politickej stránke.

Na Slovensku je možné už dlhšiu dobu pozorovať odliv mladej nádejnej inteligencie smerom na západ. Výsledky výskumného šetrenia by mohli poslúžiť ako motivácia pre zatraktívnenie slovenského školstva a zvýšenie jeho úrovne, aby neodchádzalo také množstvo perspektívnych ľudí za hranice, ako je tomu teraz.

Podobný výskum založený na kvantitatívnej metóde by mohol predstavovať cenné údaje pre ČR o počtoch slovenských študentov, ktorí po ukončení štúdia plánujú zostať v ČR a budú tvoriť určité percento pracovnej sily.

Výsledky výskumného šetrenia sú aplikovateľné čiste na slovenských študentov v ČR. Nie je typické pre mladých Čechov, že by chodili na slovenské školy a taktiež nie sú v ďalekom okolí tak podobné národy, akými sú Slováci a Česi.

Aj napriek nevelkej vzorke respondentov dokáže táto bakalárska práca priniesť obraz o tom, ako mladí Slováci študujúci na českých školách vnímajú Česko a českú národu. Výsledky práce môžu dopomôcť mladým Slovákom rozhodujúcim sa o výbere krajiny svojho budúceho štúdia, bohužiaľ v neprospech Slovenska.

5 ZÁVER

Cieľom tejto bakalárskej práce bolo zhodnotiť mieru percepcie národnej identity Slovákov pobývajúcich na území ČR.

Teoretická časť práce bola rozdelená do dvoch hlavných kapitol – národná identita a národnostné menšiny. Čerpané bolo predovšetkým z tuzemských zdrojov literatúry zaoberajúcich sa témou slovenskej národnostnej menšiny na českom území. V teoretickej časti sú teda charakterizované a vysvetlené základné pojmy, nevyhnutné na pochopenie celého zámeru práce, a to identita, národná identita, národ, etnicita a národnostná menšina.

Empirická časť predstavuje vlastné výskumné šetrenie autorky, zaoberajúci sa mladými Slovákami dlhodobo pobývajúcimi na území ČR. Výskumné šetrenie bolo prevedené kvalitatívnou metódou z dôvodu hlbšieho zistenia pocitov a názorov respondentov k danej téme, konkrétne boli dáta zozbierané formou pološtrukturovaných rozhovorov od 18 respondentov – mladých Slovákov, narodených v samostatnom Slovensku po 1.1.1993, ktorí dlhodobo pobývajú v ČR. Rozhovory boli zaznamenané na mobilný telefón, následne prepísané a analyzované. Jednotlivé rozhovory boli z dôvodu dobrej prehľadnosti prepísané do tabuliek. Vybrané úryvky výpovedí respondentov s charakterizujúci popismi tvoria časť analýzy rozhovorov.

Výstupom výskumného šetrenia bolo zodpovedanie vopred stanovených výskumných otázok. Z výskumného šetrenia vyplynulo, že mladí Slováci žijúci v Česku si slovenskú národnú identitu zachovávajú vo vysokej miere. Ich pocity k Česku a Čechom sú pozitívne, Čechov považujú za príjemný a otvorený národ a do budúcnosti by veľká väčšina respondentov rada zostala bývať a pracovať práve v Česku, v mieste ich štúdia, návrat na Slovensko neplánujú.

Táto bakalárska práca sa zaoberala mladými Slovákami žijúcimi na území ČR a ich národnou identitou a vnímanými odlišnosťami medzi Českom a Slovenskom. Výstupy práce môžu pomôcť mladým Slovákom rozhodujúcim sa pri výbere miesta ich

budúceho štúdia, nakoľko takmer všetci respondenti boli nadmieru spokojní so svojím výberom ČR za krajinu svojho štúdia a plánujú tu zostať aj po doštudovaní.

6 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Knižné zdroje:

BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. *Kdo jsem a kam patřím?: identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky*. Vyd. 1. Praha: Sofis, 2005, 459 s. ISBN 80-902785-8-2.

BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. Role elit v konstruování autonomní kultury národnostních menšin a cizineckých komunit. Situace České republiky. In: *Interakce národnostních kultur - teoretické a metodologické přístupy: sborník z mezinárodního vědeckého semináře konaného ve dnech 25.-26. října 2007 v Opavě*. Vyd. 1. Opava: Slezské zemské muzeum, 2008, s 29-39. ISBN 978-80-86224-69-5.

BLOOM, William. *Personal identity, national identity, and international relations*. New York: Cambridge University Press, 1990. ISBN 0521373166.

DOPITA, Miroslav. *Evropská a národní identita*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 115 s. ISBN 978-80-244-2049-3.

EISENBERG, Avigail I. a Jeff. SPINNER-HALEV. *Minorities within minorities: equality, rights, and diversity*. New York: Cambridge University Press, 2005. ISBN 0-521-60394-3.

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Engaging anthropology: the case for a public presence*. New York: Berg, 2006. ISBN 9781845200657.

FORET, Miroslav. *Marketingový průzkum: Poznáváme svoje zákazníky*. Brno: ComputerPress, 2008. ISBN 978-80-251-2183-2.

GAVORA, Peter. *Sprievodca metodológiou kvalitatívneho výskumu*. Bratislava: Regent, 2006, 239 s. ISBN 80-88904-46-3.

HOLÝ, Ladislav. *Malý český člověk a skvělý český národ: národní identita a postkomunistická transformace společnosti*. Vyd. 2. Překlad Zdeněk Uherek. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-018-6.

- LÁŠTICOVÁ, Barbara. *Národná identita v kontexte európskej integrácie*. Bratislava: Filozofická fakulta UK, 2007. 231 s.
- MARADA, Radim. *Etnická rôznosť a občanská jednota*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2006, 310 s. ISBN 80-7325-111-6.
- MARTIN, Judith N. a Thomas K. NAKAYAMA. *Intercultural communication in contexts*. 5th ed. New York: Mc Graw-Hill Higher Education, 2010, 1 v. (various papings). ISBN 978-0-07-338512-9.
- MOREE, Dana. *Základy interkultúrného soužití*. Vydání první. Praha: Portál, 2015, 204 stran. ISBN 978-80-262-0915-7.
- PECHOČIAKOVÁ, Drahomíra. *Historické a národné vedomie inteligencie Slovenska: medzinárodná konferencia Nitra 29. júna 2001 : zborník príspevkov*. Nitra: Dom Matice slovenskej v Nitre, 2001, 202 s. ISBN 80-7090-610-3.
- PLECITÁ, Klára. *Národní identita a vztah k Evropské unii: Česká republika v západo- a středoevropském srovnání*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2012, 65 s. ISBN 978-80-86729-71-8.
- PLECITÁ, Klára a Blanka ŘEHÁKOVÁ. *Česká národní identita po zániku Československa a před vstupem do Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, 39 s. ISBN 80-7330-066-4
- PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. 3. vyd. Praha: Portál, 2010. Psychologie. ISBN 978-80-7367-709-1.
- SHIRAEV, Eric a David A LEVY. *Cross-cultural psychology*. 5th ed. Harlow: Pearson, c2014, ii, 358 s. Pearson new international edition.
- SKALSKÝ, Vladimír. Špecifiká kultúry a školstva v prostredí slovenskej menšiny v České republice. In: *Výchova, vzdělávání a kultura ve vztahu k národnostním menšinám: mezinárodní konference: 3. setkání národnostních menšin a 22. setkání Hnutí R: 13.-14. listopadu 2003*. Praha: Komise Rady hl. m. Prahy pro oblast národnostních menšin, 2004, s. 98-103. ISBN 80-902972-6-9.
- SMITH, Anthony D. *National identity*. Reno: University of Nevada Press, 1991. ISBN 0-87417-204-7.
- SOUKUPOVÁ, Blanka, Helena NOSKOVÁ a Petr BEDNARČÍK. *Paměť - národ – men-*

- šiny - marginalizace - identity. 1. vyd. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2013-2014, 2 sv. (261; 173 s.). ISBN 978-80-87398-43-2.
- STEIN, Eric. *Česko - Slovensko: konflikt, roztržka, rozpad*. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0752-0.
- ŠKVARNA, Dušan. *Lexikón slovenských dejín*. Vyd. 3. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006, 381 s. ISBN 80-10-00872-9.
- ŠRAJEROVÁ, Oľga. K otázkam národného vedomia príslušníkov slovenskej národnostnej menšiny v ČR. In: *Výchova, vzdelávání a kultura ve vztahu k národnostním menšinám: mezinárodní konference: 3. setkání národnostních menšin a 22. setkání Hnutí R: 13.-14. listopadu 2003*. Praha: Komise Rady hl. m. Prahy pro oblast národnostních menšin, 2004, s. 110-120. ISBN 80-902972-6-9.
- ŠTĚPÁNEK, Václav. *Velká válka a areálové souvislosti: kultura, literatura a kulturní historie slovanských národů*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 265 s. ISBN 978-80-210-7703-4.
- VEREŠŠ, Marián. *Slovensko: formovanie sa územia a národa*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 2005, 176 s. ISBN 80-223-2050-1.
- VRANOVSKÝ, Pavel. *Slovenskosť v multikultúrnom svete*. Praha: Obec Slovákov v Českej republike, 2001, 115 s. ISBN 80-238-8269-4.
- VRANOVSKÝ, Pavel. Smer na križovatke cesty Slovákov. In: *Výchova, vzdelávání a kultura ve vztahu k národnostním menšinám: mezinárodní konference: 3. setkání národnostních menšin a 22. setkání Hnutí R: 13.-14. listopadu 2003*. Praha: Komise Rady hl. m. Prahy pro oblast národnostních menšin, 2004, s. 135-141. ISBN 80-902972-6-9.
- VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie*. Vyd. 1. Praha: ISV, 1997, 453 s. ISBN 80-85866-20-x.

Internetové zdroje

MAČOŠKOVÁ, Andrea. Slovenskí študenti v Česku. Špeciál o invázii našincov za pol miliardy kačiek [online]. 2015 [cit. 2016-02-03]. Dostupné z:

<http://www.aktuality.sk/clanok/274195/slovenski-studenti-v-cechach-velky-special-o-invazii-nasincov-za-pol-miliardy-ceskych-kacek/>

Národnostní struktura obyvatel. *Český statistický úřad* [online]. 2014 [cit. 2016-02-03].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551765/170223-14.pdf>

ZOZNAM POUŽITÝCH GRAFOV, TABULIEK A OBRÁZKOV A SKRATIEK

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1 – Vývoj počtu Slovákov na území ČR podľa sčítania ľuďí v daných rokoch. ...	37
Graf 2 – Vývoj počtu slovenských študentov v ČR.....	38

ZOZNAM TABULIEK

Teoretická časť

Tabuľka 1 - Perspektívy identity z pohľadu komunikácie	22
Tabuľka 2 - Vekové zloženie obyvateľstva so slovenskou národnosťou v ČR k 26. 3. 2011	37
Tabuľka 3 - Obyvateľstvo ČR podľa ekonomickej aktivity	38

Empirická časť

Tabuľka 1 – Základné informácie o respondentoch.....	48
Tabuľka 2 - Dôvodpríchodu respondentov do Brna	49
Tabuľka 3 – Väzby respondentov na Slovensko.....	50
Tabuľka 4 – Vnímané odlišnosti medzi Českom a Slovenskom.....	52
Tabuľka 5 – Typické české vs typické slovenské	56
Tabuľka 6 – Pocit príslušníka národnostnej menšiny	57

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok 1 – Rozmiestnenie Slovákov na území ČR	33
---	----

ZOZNAM SKRATIEK

ČR Česká republika

PRÍLOHY

OTÁZKY DO ROZHOVORU

Základné informácie

Aký je tvoj vek?

Ako dlho už žiješ v Brne?

Prečo si si vybral práve Brno?

Z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

Ako často chodíš domov na Slovensko?

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

Chcel by si v Brne zostať aj po ukončení štúdia?

Odlíšnosti

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

Aké vnímaš odlíšnosti v chovaní Čechov oproti Slovákom?

Pocit'uješ nejaké kultúrne odlíšnosti medzi týmito krajinami?

Nejaké ekonomické odlíšnosti?

Politické odlíšnosti?

Typické české vs typické slovenské

Čo by si označil za typické české?

A čo za typické slovenské?

Pocit príslušníka národnostnej menšiny

Cítiš sa v ČR ako príslušník národnostnej menšiny?

Čím je to podľa teba spôsobené? (že áno/nie)

ROZHOVORY

A

Aký je tvoj vek?

A: 23

Ako dlho už žiješ v Brne?

A: 4 roky

Prečo si prišiel do Brna?

A: Sú tu lepšie školy než na Slovensku.

Prečo si si vybral práve Brno za svoje mesto?

A: Lebo Ostrava je škaredá a Praha je moc ďaleko a drahá.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

A: Asi raz za 2 týždne.

Z ktorej časti Slovenska si?

A: Západ

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

A: Nie

Prečo?

A: Cestujem.

Chcel by si v Brne zostať aj po ukončení štúdia?

A: Ano

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

A: Rozumiem slovenčine.

Aké vnímaš odlišnosti v chovaní Čechov oproti Slovákom?

A: Česi si dokážu robiť srandu z čohokoľvek.

Pocit'uješ nejaké kultúrne odlišnosti medzi týmito krajinami?

A: Nie je tu tak cítiť vplyv náboženstva.

Nejaké ekonomické rozdiely?

A: Ani moc nie.

Politické?

A: Príde mi, že tu je lepšie politické prostredie než na Slovensku.

Čo by si označil ako typické české?

A: Pivo

A čo je typické slovenské?

Bryndza.

Cítiš sa v ČR ako príslušník národnostnej menšiny?

A: Nie.

Čím je to podľa teba spôsobené?

A: Že Česi majú otvorenú povahu.

Ďakujem ti za rozhovor.

B

Aký je tvoj vek?

B: 22.

Ako dlho už žiješ v Brne?

B: Teraz tretí rok.

Prečo si prišiel do Brna?

B: Kvôli škole.

Prečo si si vybral práve Brno za svoje mesto?

B: Relatívne ľahko dostupné a blízko ku mne. Mal som tu kamarátov.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

B: Asi tak raz za tri týždne.

Z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

B: Z Trenčianskeho kraja.

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

B: Bol som tu dve letá, ale teraz tu nebudem.

Chcel by si v Brne zostať aj po ukončení štúdia?

B: To ešte netuším.

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

B: Ja nevnímam nejaké rozdiely medzi nami.

Aké vnímaš odlišnosti v chovaní celkovo Čechov oproti Slovákom?

B: Mám pocit, že sú prirodzenejší a majú také otvorenejšie hlavy.

Pocit'uješ nejaké kultúrne odlišnosti medzi týmito krajinami?

B: Asi v súvislosti s týmto, že sú takí menej konzervatívni a menej striktné dodržiavajúci nejaké tradície alebo tak.

Nejaké ekonomické rozdiely?

B: Že sa menej sťažujú.

Politické?

B: Zdá sa mi, že tu viacej pribúdajú také nejaké pekné projekty, napríklad Antropos, podľa mňa, nikde nič také som nevidel u nás. Vedia to tu tak citlivo pekne spraviť, takže asi tu majú nejakú väčšiu politickú slobodu.

Čo by si označil ako typické české?

B: Tú ich otvorenú povahu a kamarátskosť.

A čo je typické slovenské?

B: Sú menej otvorení, opatrnejší.

Cítiš sa v ČR ako príslušník národnostnej menšiny?

B: Nie.

Čím si myslíš, že je to dané?

B: Určite, že si rozumieme navzájom, že je tu Slovákov tak veľa a celkovo sa to dlhé roky tak mixuje. Aj som sa stretol s veľa Čechmi s takými postojmi, že sme ešte v podstate stále Československo.

Dobre, ďakujem ti za čas.

C

Aký je tvoj vek?

C: 23.

Ako dlho už žiješ v Brne?

C: 4 roky.

Prečo si prišiel do Brna?

C: Na štúdium.

Prečo si si vybral práve Brno za svoje mesto?

C: Kvôli Masarykovej univerzite.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

C: Povedzme raz za 2 mesiace, raz za mesiac.

Z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

C: Z južného.

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

C: Nie.

Prečo nie?

C: Väčšinou mám na Slovensku nejakú brigádu.

Po ukončení štúdia by si chcel zostať v Brne?

C: Na niekoľko rokov áno.

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

C: Asi ničím.

Aké vnímaš odlišnosti v chovaní Čechov oproti Slovákom?

C: Česi sú možno viac priateľskí.

Pocit'uješ nejaké kultúrne odlišnosti medzi týmito krajinami?

C: Dá sa povedať, že v Česi sú možno viac také otvorení, sú také voči menšinám národnostným.

Nejaké ekonomické rozdiely?

C: Nie

Politické?

C: Tiež by som povedal, že nie.

Čo by si označil ako typické české?

C: Asi pivo.

A v porovnaní niečo typické slovenské?

C: Slováci majú krajší jazyk.

Cítiš sa v Česku ako príslušník národnostnej menšiny?

C: Nie

Čím je to spôsobené?

C: Tým, že sme v Brne a je tu pri mne viac Slovákov ako Čechov.

Dobre, ďakujem za rozhovor.

D

Aký je tvoj vek?

D: 20 rokov.

Ako dlho už žiješ v Brne?

D: Druhý rok.

Prečo si prišiel do Brna?

D: Kvôli štúdiu.

Prečo si si vybral práve Brno za svoje mesto?

D: Prišlo mi také sympatické.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

D: Tak 3x za semester.

Z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

D: Z Trenčianskeho kraja, okres Prievidza.

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

D: Nie.

Prečo nie?

D: Tak chcem nejaký čas stráviť aj s rodinou.

Chcel by si v Brne zostať po ukončení štúdia?

D: Dost' zaujímavá otázka.. ešte som nad tým nejak veľmi neuvažoval, ale skôr áno ako nie.

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

D: Tak myslím si, že medzi nami nie sú nejaké veľké rozdiely, tak maximálne tou rečou, alebo, neviem, myslím si, že niesú teda tie rozdiely medzi nami.

Aké vnímaš odlišnosti v chovaní Čechov oproti Slovákom celkovo?

D: Oproti Čechom celkovo.. tak tiež si myslím, že nie sú nejaké rozdiely v chovaní medzi nami, skôr by som povedal, že Česi sú takí... viac menej ako by som to nazval, neviem ako by som to nazval, takí pohodlnejší, príjemnejší.

Pociťuješ nejaké kultúrne odlišnosti medzi týmito krajinami?

D: V náboženstve, to si myslím, že to je tak najviac.

Nejaké ekonomické rozdiely?

D: Ekonomické rozdiely.. Tak myslím si, že niektoré veci tu sú lacnejšie a to je tak asi všetko.

Politické?

D: To sa nevyjadrujem, do toho sa nejak nestarám.

Čo by si označil ako typické české?

D: Tak pivo.

A čo za typické slovenské?

D: Bryndzové halušky.

Cítiš sa v Česku ako príslušník národnostnej menšiny?

D: Ani nie.

Čím je to podľa teba spôsobené?

D: To že sa necítim ako...tak myslím si, že oni sú tu priateľskí tuna. Aj myslím si, že docela je tu ako veľa Slovákov, tak to ani neni ako pojem menšina.

Dobre, tak to je odo mňa všetko, ja ti ďakujem za tvoj čas.

E

Aký je tvoj vek?

E: 21.

Ako dlho už žiješ v Brne?

E: Tretí rok.

Prečo si prišla do Brna?

E: Kvôli škole.

Prečo si si vybrala práve Brno za svoje mesto?

E: Lebo som počula, že sú tu dobré školy.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

E: Raz za dva-tri týždne.

Z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

E: Zo západnej.

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

E: Áno.

Po ukončení štúdia by si chcela zostať v Brne?

E: Možno.

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

E: Tak toto fakt neviem.

Vnímaš nejaké odlišnosti v chovaní Čechov oproti Slovákom celkovo?

E: To tiež neviem, nepoznám toľko Čechov.

Takže sa viac bavíš so Slovákami?

E: To nie, ale medzi študentami rozdiel nevidím a inak Čechov vlastne v podstate nestretávam. Neviem to porovnať.

Pociťuješ nejaké kultúrne odlišnosti medzi týmito krajinami?

E: Nie.

Nejaké ekonomické rozdiely?

E: Áno.

Napríklad v čom?

E: Zdá sa mi, že vedia financie lepšie investovať do takých vecí, ktoré sú na niečo dobré.

Politické?

E: Nie, to je asi rovnaké.

Čo by si označila za typické české?

E: To mi nenapadá, možno, že si ešte spomeniem.

A v porovnaní niečo typické slovenské?

E: Tiež mi nenapadá.

Keď si predstavíš Česko, čo ti napadne ako prvé?

E: Vlajku. A to ich jedlo, tá knedľa so zelím.

Cítiš sa v Česku ako príslušník národnostnej menšiny?

E: To je ako myslené? Akože či sem patrí, len..

Keď sa povie národnostná menšina...

E: Aha... Nie.

Čím si myslíš, že je to spôsobené?

E: Že sa cítim skôr, aby som sem patrila.

Dobre, tak to je všetko, ďakujem.

F

Aký je tvoj vek?

F: Mám 22 rokov.

Ako dlho už žiješ v Brne?

F: Necelé 2 roky.

Prečo si prišla do Brna?

F: Študujem tu.

Prečo si si vybrala práve Brno?

F: Lebo je to najbližšie k môjmu bydlisku v rámci Česka.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

F: Buď každý alebo každý druhý víkend.

Z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

F: Zo Záhoria.

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

F: Nie.

Prečo nie?

F: Lebo tu nemám ubytovanie v lete.

Chcela by si v Brne zostať aj po ukončení štúdia?

F: Áno.

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

F: Ja osobne ničím.

Aké vnímaš odlišnosti v chovaní Čechov oproti Slovákom celkovo?

F: Česi sú egocentrickejší podľa mňa než Slováci.

Pocit'uješ nejaké kultúrne odlišnosti medzi týmito krajinami?

F: Myslím si, že Česi sa chodia viacej kultúrne vyžiť ako my, ale možno je to tým, že tu v Brne je viacero divadiel. A tam odkiaľ pochádzam je iba jedno.

Nejaké ekonomické rozdiely?

F: To mi ani nenapadá, ale je tu možno trochu lacnejšie než u nás.

Politické?

F: Česi majú zlého prezidenta.

Čo by si označila za typické české?

F: Pitie piva.

A čo za typické slovenské?

F: Závist'.

Cítiš sa v Česku ako príslušník národnostnej menšiny?

F: Nie, lebo je nás tu veľa.

A ešte z nejakého iného dôvodu?

F: Že máme podobný jazyk a kedysi sme boli jeden štát.

Dobre, ďakujem ti za rozhovor.

G

Aký je tvoj vek?

G: Mám 21 rokov.

Ako dlho už žiješ v Brne?

G: Teraz je to druhý rok.

Prečo si prišla do Brna?

G: Hlavný dôvod je, že som tu kvôli štúdiu.

Prečo si si vybrala práve Brno?

G: Lebo keďže som zďaleka, tak bolo to bližšie ako Praha, pretože som sa rozhodovala medzi Brnom a Prahou, a hlavne kvôli škole.

A z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

G: Ja som z východu.

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

G: Zatiaľ nie, ale možno po budúce roky aj plánujem.

Chcela by si zostať v Brne aj po ukončení štúdia?

G: Momentálne skôr nie, buď sa vrátim domov, alebo pôjdem niekde ďalej.

Ako často chodíš teraz domov na Slovensko na víkendy?

G: Raz za mesiac.

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

G: Ja si myslím, že ja osobne veľmi ničím, ja si myslím, že my sme veľmi podobní.

Aké vnímaš odlišnosti v chovaní Čechov celkovo oproti Slovákom?

G: Ja si myslím, že oni si viac vedia užívať, no ani nie život, ale taký ten voľný čas, vedia ho tráviť lepšie ako my.

A súvisí to nejak napríklad s kultúrnymi odlišnosťami medzi týmito krajinami?

G: No možno je to spôsobené tým, že som z menšieho mesta ako je Brno, ale je tu určite viac tých kultúrnych podujatí a vidím, že ľudia majú menší problém minúť peniaze na kultúru, alebo na nejaké tie zážitky ako máme my Slováci.

Nejaké ekonomické rozdiely?

G: No ja si myslím, že sú veľké, no akože, sú tu nejaké tie ekonomické rozdiely. Ja si myslím, že celkovo Česko je na tom lepšie než Slovensko, aj v školstve, aj ohľadom ekonomiky.

Aj teda politicky?

G: No je to také, oni by som povedala, že nemajú až takého šťastného prezidenta a my zase šťastný parlament, takže je to také pol na pol.

Čo by si označila za typické české?

G: Typicky české – dobrú kuchyňu a dobré pivo.

A čo za typické slovenské?

G: Typicky slovenské – neviem nájsť momentálne nič pozitívne, ale ja by som povedala zlé cesty.

Cítiš sa v Česku ako príslušník národnostnej menšiny?

G: Nie, ja sa tu cítim ako doma.

Ďakujem ti za rozhovor.

H

Aký je tvoj vek?

H: 20 rokov.

Ako dlho už žiješ v Brne?

H: Za chvíľu to budú 2 roky.

Prečo si prišla do Brna?

H: Kvôli štúdiu.

Prečo si si vybrala práve Brno?

H: Pretože veľa známych išlo tiež študovať do Brna.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

H: Každé tri týždne.

Z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

H: Zo severu Slovenska, Orava.

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

H: Nie, nezostávam.

Prečo nie?

H: Neviem, nemám tu žiadnu brigádu.

Chcela by si v Brne zostať po ukončení štúdia?

H: Pravdepodobne nie.

Prečo?

H: Neviem, Brno sa mi moc nepáči ako mesto.

Chcela by si ísť naspäť na Slovensko?

H: To ešte nemám premyslené.

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

H: Ja osobne asi ničím.

Aké vnímaš odlišnosti v chovaní Čechov oproti Slovákom celkovo?

E: Áno, myslím si, že Slováci sú oveľa viac otvorenejší ľudia ako Česi, Česi sú takí nudnejší.

Pocit'uješ nejaké kultúrne odlišnosti medzi týmito krajinami?

H: Neviem či to je kultúrne, ale napríklad Česi sú takí, že strašne často chodia do hospôd a len tak si tam sedia na pive a Slováci to až tak často nerobia.

Nejaké ekonomické rozdiely?

H: Asi potraviny sa oplatí viac nakupovať v Česku.

A nejaké politické rozdiely?

H: V politike sa moc nevyznám tak to radšej nebudem komentovať.

Čo by si označila ako typické české?

H: Pivo a chodenie do tých hospôd.

A čo za typické slovenské?

H: Pitie tvrdého alkoholu.

Cítiš sa v Česku ako príslušník národnostnej menšiny?

H: Nie.

Čím je to podľa teba spôsobené?

H: Že tu je veľa Slovákov, viac ako Čechov pomaly.

Dobre, ďakujem za rozhovor.

I

Aký je tvoj vek?

I: Mám 21 rokov.

Ako dlho už žiješ v Brne?

I: Za chvíľku to budú 2 roky.

Prečo si prišla do Brna?

I: Kvôli štúdiu.

Prečo si si vybrala práve Brno?

I: Pretože tu bola jedna z vysokých škôl, ktorá mi vyhovovala a zároveň to nie je tak ďaleko od toho, kde bývam.

A z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

I: Pochádzam zo severozápadu Slovenska, konkrétne z Považskej Bystrice.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

I: Raz za tri týždne.

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

I: Nie, ale chcela by som.

Napríklad toto leto plánuješ zostať v Brne?

I: Toto leto plánujem zostať v Brne a chcela by som si nájsť nejakú brigádu.

Chcela by si zostať v Brne aj po ukončení štúdia?

I: Jednoznačne áno.

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

I: Myslím si, že... Česi sú takí lakomejší a menej otvorení a ja ako sama seba poznám tak som otvorená a veľkorysá.

Aké vnímaš odlišnosti v chovaní Čechov oproti Slovákom celkovo?

I: Tak myslím si, že taká typická vlastnosť Čechov je malichernosť. A zase naopak typická negatívna vlastnosť Slovákov je závisť, že si závidia dosť.

Pocit'uješ nejaké kultúrne odlišnosti medzi týmito krajinami?

I: Keďže Brno je veľké mesto a je tu viacej kultúrnych možností, tak ľudia tu chodia viac do divadiel, do kín a kultúrne sa vyžiť. A naopak na Slovensku, alebo teda v mojom rodnom meste takéto možnosti nemáme, tak sa ide do krčmy ale sa sedí doma pri futbale.

Nejaké ekonomické rozdiely?

I: Tak keďže je tu nižšia DPH na potraviny, tak potraviny tu sú lacnejšie, cigarety sú lacnejšie a alkohol je lacnejší.

A nejaké politické?

I: Politické rozdiely... Ja mám momentálne negatívny názor na politiku, či už v Čechách alebo na Slovensku, takže si myslím, že rozdiel tu nie je, všetko je to celkom zlé.

Čo by si označila ako typické české?

I: Jednoznačne pivo. A ponožky v sandáloch.

A čo za typické slovenské?

I: Borovičku a bryndzu.

Cítiš sa v Česku ako príslušník národnostnej menšiny?

I: Určite nie.

Čím je to podľa teba spôsobené?

I: Pretože Slovensko a Česko boli jeden štát, tak sú si veľmi blízki, aj ľudia sú si veľmi blízki.

Dobre, ďakujem za rozhovor.

J

Āký je tvoj vek?

J: 22.

Ako dlho uŹ žijeŹ v Brne?

J: 7 mesiacov.

Prečo si priŹiel do Brna?

J: Kvôli erazmu.

Prečo si si vybral práve Brno?

J: Lebo tu mám rodinu.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

J: Nepravidelne.

Napríklad?

J: NevieĹ, Źiadne pravidelné intervaly.

Z ktorej časti Slovenska pochádzaŹ?

J: Z východu, z KoŹíc.

ZostávaŹ v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

J: Áno.

Chcel by si v Brne zostať aj po ukončení štúdia?

J: Nie.

Prečo nie?

J: NevieĹ prečo áno. Tak aby som bol dobre platený.

Āím sa podľa teba odlišujeŹ od Āechov?

J: Viac pijem.

Āké vnímaŹ odlišnosti v chovaní Āechov oproti Slovákom celkovo?

J: Āesi sú lojálnejší.

Pocit'ujeŹ nejaké kultúrne odlišnosti medzi týmito krajinami?

J: Nie.

Nejaké ekonomické rozdiely?

J: Nie.

Politické?

J: Nesledujem.

Āo by si označil ako typické české?

J: Jägermeister a pivo.

A čo za typické slovenské?

J: TieŹ pivo.

Āítíš sa v Āesku ako príslušník národnostnej menŹiny?

J: Nie.

Āím je to podľa teba spôsobené?

J: Źe som študent. A Źe Āesi nemajú predsudky a nerieŹia to tak.

Dobre, ďakujem za rozhovor.

K

Aký je tvoj vek?

K: 20.

Ako dlho už žiješ v Brne?

K: 1 rok.

Prečo si prišla do Brna?

K: Pretože som nechcela ísť na Slovensko a farmácia je tu najbližšie.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

K: Tak raz za mesiac priemerne.

Z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

K: Zo severozápadu, z Kysúc.

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

K: Nie.

Prečo nie?

K: Nemám tu čo robiť, možno ďalšie roky.

Chcela by si v Brne zostať aj po ukončení štúdia?

K: To ešte neviem.

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

K: Ničím sa asi neodlišujem.

Vnímaš nejaké odlišnosti v chovaní Čechov oproti Slovákom celkovo?

K: Neviem, akože je to také, že my sa zgrupíme Slovenky, ale to neni naschvál, my sa bavíme normálne.

A napadly by ťa nejaké kultúrne odlišnosti?

K: Akurát pivo, že Česi veľa pijú a neznášajú našu borovičku a potom bolo najlepšie keď raz ju Čech doniesol, to som nechápala.

Nejaké ekonomické rozdiely medzi Českom a Slovenskom?

K: Tak napríklad čo sa týka školstva, že to tu je lepšie, aj tie intráky, aj škola, aj celkovo.

A nejaké politické rozdiely?

K: Politika... to sa nevyznám ani v našej.

Čo by si označila ako typické české?

K: Typicky české... asi to pivo.

A čo za typické slovenské?

K: Ten náš folklór, bryndza.

Cítiš sa v Česku ako príslušník národnostnej menšiny?

K: Nie.

Prečo nie?

K: Lebo nás je tu strašne veľa.

Ďakujem za rozhovor.

L

Aký je tvoj vek?

L: 21.

Ako dlho už žiješ v Brne?

L: 2 roky.

Prečo si prišiel do Brna?

L: Kvôli štúdiu.

Prečo si si vybral práve Brno?

L: Lebo som tu chodil na prípravu na vysokú školu a ma to oslovilo, inak by som asi išiel do Bratislavy.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

L: Každé 2 týždne.

Z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

L: Z Bočian, od Nitry, z Topolčian.

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

L: Nie.

Prečo nie?

L: Nemal by som tu čo robiť, chodím sem kvôli škole a keď nemám školu tak som doma.

Po ukončení štúdia by si chcel zostať v Brne?

L: Uvažujem nad tým.

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

L: Jazykom.

Vnímaš nejaké odlišnosti v chovaní Čechov oproti Slovákom celkovo?

L: Viac pijú pivo a viac chodia do hospôd večer ako Slováci.

Pocit'uješ nejaké kultúrne odlišnosti medzi týmito krajinami?

L: Nejakých pár zvyklostí a ešte náboženstvo, no nejaké zvyklosti.

Nejaké ekonomické rozdiely?

L: Nie.

Politické?

L: V tom sa nevyznám, to neviem.

Čo by si označil ako typické české?

L: V správaní alebo v jedení alebo v čom?

Tak celkovo, čo ťa napadne.

L: Pivo.

A keby to správanie?

L: Keby to správanie, tak spôsob vyjadrovania, to „vole“ to je také zvyčaná.

A by si označil za typické slovenské?

L: Nič mi nenapadá.

Cítiš sa v Česku ako príslušník národnostnej menšiny?

L: Nie.

Čím je to podľa teba spôsobené? (že áno/nie)

L: Nezamýšlal som sa nad tým. Podľa mňa to je spôsobené tým, že si rozumieme, Česi aj Slováci.

Dobre, ďakujem za rozhovor.

M

Aký je tvoj vek?

M: 22 rokov.

Ako dlho už žiješ v Brne?

M: 1 rok.

Prečo si prišla do Brna?

M: Kvôli erazmu.

Prečo si si vybrala práve Brno?

M: Počula som, že je to tu dobré.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

M: Raz za tri týždne.

Z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

M: Z východu.

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

M: Nie.

Prečo nie?

M: Bývam doma, s kamarátmi.

Po ukončení štúdia by si chcela zostať v Brne?

M: To vôbec neviem.

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

M: Humorom a kultúrou.

Aké vnímaš odlišnosti v chovaní Čechov oproti Slovákom?

M: Slováci sú otvorenejší, že napríklad pozvú na drink skôr ako Česi, Česi nepozvú.

Pocit'uješ nejaké kultúrne odlišnosti medzi týmito krajinami?

M: Určite.

Například čo by ťa napadlo?

M: Například folklór máme my Slováci pestrejší a krajší, zábavnejší.

Nejaké ekonomické rozdiely?

M: Česi majú lacnejšie potraviny.

A nejaké politické?

M: Neviem.

Čo by si označila ako typické české?

M: Pivo.

A za typické slovenské?

M: Borovičku.

Cítiš sa v Česku ako príslušník národnostnej menšiny?

M: Nie.

Čím je to podľa teba spôsobené?

M: Podľa mňa preto, lebo som v Brne. V Brne je veľa Slovákov.

Dobre, ďakujem za rozhovor.

N

Aký je tvoj vek?

N: 19 rokov.

Ako dlho už žiješ v Brne?

N: 1 rok.

Prečo si prišla do Brna?

N: Kvôli škole.

Prečo si si vybrala práve Brno za svoje mesto?

N: Študuje tu veľa mojich kamarátov.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

N: Raz za 2 týždne.

Z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

N: Zo západného.

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

N: Áno.

Prečo?

N: Mám tu brigádu celoročne, takže aj v lete.

Po ukončení štúdia by si chcela zostať v Brne?

N: Asi áno.

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

N: Jazykom. A som menej vulgárna.

Aké vnímaš odlišnosti v chovaní Čechov oproti Slovákom?

N: Ako som spomenula, Česi sú podľa mňa trochu vulgárnejší, alebo majú možno tvrdší slovník, než na aký som zvyknutá.

Ešte niečo iné by ťa napadlo?

N: Česi mi prídu povahovo milší a prívetivejší ako Slováci, keď nevnímam štýl vyjadrovania.

Pociťuješ nejaké kultúrne odlišnosti medzi týmito krajinami?

N: Tak tie rečové prejavy, keď sa to ráta za kultúru.

Nejaké ekonomické rozdiely?

N: Česi sú na tom určite lepšie.

Politické?

N: Aj politiku majú Česi podľa mňa lepšiu, aspoň o trochu.

Čo by si označila ako typické české?

N: Nechcem sa stále opakovať, ale také tie slová ako „vole“.

A v porovnaní niečo typické slovenské?

N: Typické slovenské... bryndzové halušky.

Cítiš sa v Česku ako príslušník národnostnej menšiny?

N: Nie.

Čím je to spôsobené?

N: Rozumieme si bez problémov, ani si neuvedomíme častokrát, či sa bavíme s Čechom alebo Slovákom.

Ďakujem za rozhovor.

Q

Aký je tvoj vek?

O: 21 rokov.

Ako dlho už žiješ v Brne?

O: Dva roky.

Prečo si prišiel do Brna?

O: Na školu.

Prečo si si vybral práve Brno za svoje mesto?

O: Išiel sem môj starší brat.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

O: Raz za tri týždne asi.

Z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

O: Zo stredného.

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

O: Teraz plánujem zostať prvýkrát.

Prečo?

O: Budeme tu spolu s priateľkou.

Po ukončení štúdia by si chcel zostať v Brne?

O: Asi áno.

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

O: Ničím výrazným, podľa mňa celkom zapadám.

Aké vnímaš odlišnosti v chovaní Čechov oproti Slovákom celkovo?

O: Česi sú kamarátskejší a otvorenejší, ľahko sa s nimi nadväzujú kamarátstva.

Pocit'uješ nejaké kultúrne odlišnosti medzi týmito krajinami?

O: Česi sú kultúrnejší, viac času trávia venovaním sa kultúre a kultúrnym veciam.

Napríklad?

O: Napríklad viac navštevujú divadlá a menej sedia pri telke.

Nejaké ekonomické rozdiely?

O: Potraviny majú lacnejšie než na Slovensku.

Politické?

O: Politiku majú tiež lepšiu.

Čo by si označil ako typické české?

O: Pítie piva.

A v porovnaní niečo typické slovenské?

O: Bryndzové halušky.

Cítiš sa v Česku ako príslušník národnostnej menšiny?

O: Vôbec nie.

Čím je to spôsobené?

O: Tým, že sme si podobní, jazykom, zvykmi, máme spoločnú minulosť.

Ďakujem ti za rozhovor.

P

Aký je tvoj vek?

P: 21 rokov.

Ako dlho už žiješ v Brne?

P: 2 roky.

Prečo si prišla do Brna?

P: Chcela som tu študovať, je tu vyššia úroveň škôl ako na Slovensku.

Prečo si si vybrala práve Brno za svoje mesto?

P: Pretože môj študijný odbor je tu na oveľa lepšej úrovni ako v Bratislave.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

P: Raz za dva týždne.

Z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

P: Zo západného.

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

P: Skôr nie.

Prečo nie?

P: Doma mám veľkú rodinu, s ktorou sa cez rok len málo vidím.

Po ukončení štúdia by si chcela zostať v Brne?

P: Kludne áno.

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

P: Ani neviem, asi ničím.

Aké vnímaš odlišnosti v chovaní Čechov oproti Slovákom?

P: Česi sú oveľa úprimnejšie milší, nepretvarujú sa a sú prirodzenejší.

Pocit'uješ nejaké kultúrne odlišnosti medzi týmito krajinami?

P: Nejaké určite.

Aké napríklad?

P: Že Česi si viac vážia svoju kultúru, vedia viac o svojej minulosti, viac sa zaujímajú o dianie okolo seba.

Nejaké ekonomické rozdiely?

P: Česko je na tom rozhodne ekonomicky lepšie.

Politické?

P: Aj politicky je na tom Česko lepšie.

Čo by si označil ako typické české?

P: Príjemnú povahu.

A v porovnaní niečo typické slovenské?

P: Pretváрку.

Cítiš sa v Česku ako príslušník národnostnej menšiny?

P: Nie.

Čím je to spôsobené?

P: Že sa tu cítim príjemne, nemám pocit prisťahovalca.

Dobre, ďakujem za rozhovor.

Q

Aký je tvoj vek?

Q: 23.

Ako dlho už žiješ v Brne?

Q: 4 roky.

Prečo si prišiel do Brna?

Q: Kvôli škole.

Prečo si si vybral práve Brno za svoje mesto?

Q: Mám to blízko.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

Q: Každé 2 týždne.

Z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

Q: Zo západu.

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

Q: Doteraz nie, teraz tu budem kvôli brigáde.

Po ukončení štúdia by si chcel zostať v Brne?

Q: Áno, mám to v pláne.

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

Q: Oproti Čechom celkovo neviem, oproti českým spolužiakom si pripadám normálnejší.

V akom zmysle?

Q: Väčšina mojich hlavne českých spolužiakov sú takí tí typickí filmoví informatici.

Aké vnímaš odlišnosti v chovaní Čechov oproti Slovákom?

Q: Česi sú zodpovednejší a berú školu vážnejšie ako Slováci, Slováci len po akciách chodia.

Pociťuješ nejaké kultúrne odlišnosti medzi týmito krajinami?

Q: Česi sú na vyššej kultúrnej úrovni.

Nejaké ekonomické rozdiely?

Q: Aj ekonomicky sú vyššie.

Politické?

Q: Takisto.

Čo by si označil ako typické české?

Q: Vyššiu inteligenciu.

A v porovnaní niečo typické slovenské?

Q: Nižšiu inteligenciu?

Cítiš sa v Česku ako príslušník národnostnej menšiny?

Q: To nie.

Čím je to spôsobené?

Q: Myslím si, že medzi Čechov zapádam.

Ďakujem ti za rozhovor.

R

Aký je tvoj vek?

R: 23.

Ako dlho už žiješ v Brne?

R: 4 roky.

Prečo si prišiel do Brna?

R: Na školu.

Prečo si si vybral práve Brno za svoje mesto?

R: Je bližšie než Praha.

Ako často chodíš domov na Slovensko?

R: Raz za dva týždne.

Z ktorej časti Slovenska pochádzaš?

R: Zo stredného.

Zostávaš v Brne aj počas voľna, napríklad na leto?

R: Tak polku leta tu bývam.

Po ukončení štúdia by si chcel zostať v Brne?

R: Áno.

Čím sa podľa teba odlišuješ od Čechov?

R: Nevieľm vôbec, asi ničím.

Aké vnímaš odlišnosti v chovaní Čechov oproti Slovákom?

R: Nevieľm, zdajú sa mi veľmi podobní.

Pocit'uješ nejaké kultúrne odlišnosti medzi týmito krajinami?

R: V Brne je určite vyššia kultúra ako u nás na Slovensku.

Nejaké ekonomické rozdiely?

R: Česko má lepšiu ekonomiku určite.

Politické?

R: Politiku má tiež Česko lepšiu.

Čo by si označil ako typické české?

R: Chodenie na pivo, to sa inde až tak nevidí.

A v porovnaní niečo typické slovenské?

R: Bryndzové halušky.

Cítiš sa v Česku ako príslušník národnostnej menšiny?

R: Nie.

Čím je to spôsobené?

R: Podobní sme si vo všetkom, boli sme jeden národ.

Dobre, ďakujem za tvoj čas.